

16 His Mind
17 Free/Open
18 His Desires
19 Overpower
20 His Heart
21 From When
22 When he Begins
23 to Speak
24 Teach him
25 Commanded
26 to Us
27 Verse
28 From Section
29 Bit by Bit
30 Until
31 He is
32 All
33 According to
34 His Health
35 Take Him
36 To/By
37 If it Was
38 the Custom
39 of the Place
40 to Take
41 (for) Pay
42 Give
43 he Reads
44 Written
45 a Place
46 Permitted
47 Forbidden
48 Behold
49 I Taught
50 You
51 Statutes
52 Judgements
53 with Me/I
54 From Me
55 When Teach
56 to Generations
57 Truth
58 Acquire/Buy
59 You'd Think
60 to Others
61 Verse Says
62 But Don't
63 Sell it
64 His Rav
65 Whether
66 Poor
67 Rich
68 Complete
69 w/his Body
70 Owner (of)
71 Difficulties

1 (Case) was
2 Wanted
3 Understanding

4 Deep Und.
5 to Und.
6 What

7 More
8 Than Him
9 Remain Idle

10 on Him
11 Always
12 Afterwards

13 Marry
14 Because If
15 Initially

1 The Laws of
2 Learning Torah
3 There is/are
4 Included within

5 Positive Mitzvot
6 Their Specifics
7 To Honor

8 Those that Teach
Her (Torah)
9 Those that Know
Her (Torah)

10 the Explanation
11 These
12 in Chapters
13 1st Chapter
14 Women
15 Slaves
16 Children
17 are Exempt
18 But/However
19 His Father
20 is Obligated
21 to Teach him
22 as it says...
23 Teach them
(words of Torah)
24 to your Sons
25 to Speak in them
26 Devarim 11:19
27 and (is) not
28 a Woman
29 her son
30 because all
31 Just like...
32 ...Similarly
33. His Son's Son
34. Exclusively
35 Rather
36 Every Sage
37 Although
38 they are Not
39 their own Sons
40 Teach Sharply
41 from Oral Law
42 we Learn
43 are Called
44 and Went Out
45 Sons of Prophets
46 If so
47 Why
48 is it Commanded
49 to Preceed
50 to son of Friend
51 to Hire
52 a Teacher
53 for Free
54 Who/He
55 Wasn't Taught
56 (to) Himself
57 When Aware
58 Guard Them
59 To Do Them
60 Find
61 In Every Place
62 Preceeds
63 To the Action
64 Because
65 Brings
66 To the Hand of

ד הִיא הוּא רוּצָה לְלַמֵּד תּוֹרָה וַיֵּשׁ לוֹ בֵּן לְלַמֵּד תּוֹרָה -
הוּא קוֹדֵם לְבָנוֹ. וְאִם הִיא בָנוּ נִבְּוֵן וּמְשַׁכְּלֵי דְהַבִּין מְהֵרָא
שְׂוִלְמֵד יוֹתֵר מִמָּנּוּ - בָּנוּ קוֹדֵם. וְאִף־עַל־פִּי שְׂבָנוּ קוֹדֵם לֹא
יִבְטֵל הוּא, שֶׁשְּׂשָׁם שִׁמְצָנָה עֲלָיו לְלַמֵּד אֶת־בָּנוּ כִּף הוּא מְצָנָה
לְלַמֵּד אֶת־עַצְמוֹ.
ה לְעוֹלָם יִלְמַד אָדָם תּוֹרָה וְאֶחָר כִּף יֵשָׂא אִשָּׁה, שְׂאָם נִשְׂא
אִשָּׁה תִּחְלָה אֵין דְּעֵלְתוֹ פְּנוּיָה לְלַמֵּד. וְאִם הִיא יֵצְרוֹ מִתְּגַבְרָה
עֲדֵי עֵד שְׂנַמְצָא שְׂאֵין לְבוֹ פְּנוּי - יֵשָׂא אִשָּׁה וְאֶחָר כִּף לְלַמֵּד תּוֹרָה י.
ו מֵאִלְמַתִּי אָבִיו חַיִּב לְלַמְדוֹ תּוֹרָה? מְשִׁיחֵי דְיָבָר - מְלַמְדוֹ:
"תּוֹרָה צִוְּהָ לָנוּ מֹשֶׁה" וּפְסוּק רֵאשׁוֹן "מִפְּרִשְׁת "שְׂמַע".
וְאֶחָר כִּף מְלַמְדוֹ מְעַט מְעַט, פְּסוּקִים פְּסוּקִים, עֵד שִׁיְהִיָּה בֵּן־שֵׁשׁ
אוּ בֵּן־שֶׁבַע - הֵלֵךְ לְפָנָיו בְּרִיּוֹ - וּמוֹלִיכּוֹ אֲצֵל מְלַמֵּד הַתִּינוּקוֹת י.
ז הִיא מִנְהַגֵּי הַמִּדְּוִיָּה לְקַח מְלַמֵּד הַתִּינוּקוֹת שֶׁכָּר - נוֹתֵן לוֹ
שְׂכָרוֹ, וְחַיִּב לְלַמְדוֹ בְּשֶׂכֶר עַד שִׁיִּקְרָא תּוֹרָה שֶׁבְּלִבּוֹ כִּף י.
ח מְקוֹם שֶׁנִּהְיָ לְלַמֵּד תּוֹרָה שֶׁבְּלִבּוֹ בְּשֶׂכֶר - מֵתָר לְלַמֵּד בְּשֶׂכֶר י.
אָבֵל תּוֹרָה שֶׁבְּעַל־פִּי - אֶסוּר לְלַמְדָּהּ בְּשֶׂכֶר, שְׂנֵאמַר: רֵאֵה
לְמַדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים בְּאִשְׁר צְנַנִּי יי וְגו' (דְּבָרִים ד, ה)
מָה אֲנִי בְּחֻנָּם לְמַדְתִּי, אֵף אֶתְכֶם לְמַדְתֶּם בְּחֻנָּם מִמֶּנִּי, וְכֵן כֶּשֶׁתְּלַמְדוֹ
דְּדוֹרוֹת - לְלַמְדוֹ בְּחֻנָּם כִּמוֹ שֶׁלְמַדְתֶּם מִמֶּנִּי. לֹא מְצָא מִי שִׁיְלַמְדוֹ
בְּחֻנָּם - יִלְמַד בְּשֶׂכֶר, שְׂנֵאמַר: אָמַת קָנָה (מְשֻׁלִּי כג, כג). יִכּוֹל
לְלַמֵּד לְאַחֲרָיִם בְּשֶׂכֶר - תְּלַמּוֹד דְּלוֹמַר: רֵאֵל תִּמְלֹכֶר (שִׁם), הִיא
לְמַדְתָּ - שְׂאֶסוּר לוֹ לְלַמֵּד בְּשֶׂכֶר אִף־עַל־פִּי שֶׁלְמַדוֹ רַבּוֹ בְּשֶׂכֶר י.
ט בְּלֵ־אִישׁ מִישְׂרָאֵל חַיִּב "בְּתַלְמוּד־תּוֹרָה, בֵּין עֲנִי בֵּין עֲשִׁיר, בֵּין
שְׁלֵם בְּגוֹפוֹ בֵּין בְּעַל יְסוּרֵין יי, בֵּין בְּחֹרֵר בֵּין שֶׁהִיָּה זֶקֶן
גָּדוֹל שֶׁתִּשְׁשֵׁי כָחוֹ. אֲפִילוֹ הִיא עֲנִי הַמִּתְּפָרֵגס מִן־הַצְּדָקָה וּמִחֲנוּר
עַל־הַפְּתִחִים, וְאַפִּילוֹ בְּעַל אִשָּׁה וְבָנִים - חַיִּב לְקַבֵּעַ לוֹ זְמַן לְתַלְמוּד־
תּוֹרָה בַּיּוֹם וּבְלַיְלָה יי, שְׂנֵאמַר: וְהַגִּיתָּ בּוֹ יוֹמָם וּבַלַּיְלָה (יְהוֹשֻׁעַ א, ח).

72 Young
73 (he) Was
74 Old
75 Great(ly)
76 w/Weakness
77 of Strength
78 Even
79 \$ Supported
80 Repeatedly (going)
81 on the Entrances
82 w/a Wife
83 to Establish
84 Time
85 by Day
86 by Night
87 Delve in it

הַלְכוֹת תְּלַמוּד תּוֹרָה

יֵשׁ בְּלִלְקוֹן שְׂמֵי מְצוֹת עֲשֵׂה, וְהוּוּ פְּרָטוֹן:
א) לְלַמֵּד תּוֹרָה; ב) לְכַבֵּר מְלַמְדֵיהָ וְיֹדְעֵיהָ.
וּבְאֹר שְׂמֵי מְצוֹת אֵלוּ בְּפָרְקִים אֵלּוּ:

פְּרָק רֵאשׁוֹן

א נְשִׁים וְעַבְדִּים וְקִטְנִים פְּטוּרִים מִתְּלַמוּד־תּוֹרָה, אֲבָל קָטָן
אָלָיו חַיִּב לְלַמְדוֹ תּוֹרָה, שְׂנֵאמַר: וְלַמְדַתְּם אֶתְכֶם אֶת־בְּנֵיכֶם
דְּדָבַר בָּם (דְּבָרִים יא, יט). וְאֵין הָאִשָּׁה חַיִּבָת לְלַמֵּד אֶת־בְּנֵיהָ, שְׂכָר־
הַחַיִּב לְלַמֵּד חַיִּב לְלַמֵּד י.
ב כֶּשֶׁם שֶׁחַיִּב אָדָם לְלַמֵּד אֶת־בָּנוּ, כִּף הוּא חַיִּב לְלַמֵּד
אֶת־בְּנוֹ בָּנוּ, שְׂנֵאמַר: וְהוֹדַעְתֶּם לְבְנֵיהָ וּלְבְנֵי־בְנֵיהָ (שִׁם)
ד, ט). וְלֹא בָנוּ וּבְנוֹ בָּנוּ בְּלִבְדָּה, אֲלֵא מְצוּה עַל־כָּל־חֻכָּם וְחֻכָּם
מִישְׂרָאֵל לְלַמֵּד אֶת־כָּל־הַתְּלַמִּידִים אִף־עַל־פִּי שְׂאֵינָם בְּנֵי, שְׂנֵאמַר:
וְשִׁנַּנְתֶּם לְבְנֵיהָ (שִׁם ו, ז) - מִפִּי הַשְּׂמוּעָה לְקָדוֹ:
"בְּנֵיהָ" - אֵלוּ תְּלַמִּידֵיהָ, שֶׁהַתְּלַמִּידִים קְרוּיִים בָּנִים, שְׂנֵאמַר:
וַיֵּצְאוּ בְנֵי־הַנְּבִיאִים (מְלֻכִים ב, ג). אִם כֵּן לָמָּה נִצְטָנָה עַל־
בָּנוּ וְעַל בְּנוֹ בָּנוּ? - קָרְאִים בָּנוּ לְבְנוֹ בָּנוּ, וּבְנוֹ בָּנוּ לְבְנוֹ־חֲבֵרוֹ.
וְחַיִּב לְשַׂכֵּר מְלַמֵּד לְבָנוּ לְלַמְדוֹ, וְאֵינוֹ חַיִּב לְלַמֵּד בְּנוֹ־חֲבֵרוֹ
אֲלֵא בְּחֻנָּם י.
ג מִי שְׂרָא לְמַדוֹ אָבִיו - חַיִּב לְלַמְדוֹ אֶת־עַצְמוֹ כְּשִׁיכְרֵי, שְׂנֵאמַר:
וְלַמְדַתְּם אֶתְכֶם וְשִׁמְרַתְּם עֲשֻׁתְּכֶם (דְּבָרִים ה, א). וְכֵן אֶתְהָ מוֹצָא
בְּכָל־מְקוֹם שֶׁהַתְּלַמּוֹד קוֹדֵם לְמַעֲשֵׂה - מְפָגֵי שֶׁהַתְּלַמּוֹד מְבִיא לִידֵי
מַעֲשֵׂה וְאֵין הַמַּעֲשֵׂה מְבִיא לִידֵי תְּלַמּוֹד י.

- 1 To Her
- 2 (that) Does
- 3 That Did
- 4 Less
- 5 From Him
- 6 his Daughter
- 7 (the) Majority
- 8 their Minds
- 9 Directed/Oriented
- 10 They
- 11 Will Take Out
- 12 Empty/Idle
- 13 Is As If
- 14 Non-Essential
- 15 Initially/Ideally

יג אֵשֶׁה שְׁמֵךְ תּוֹרָה יֵשׁ לָהּ שְׁכָר, אֲבָל אֵינוֹ כְּשֹׁכֵר הָאִישׁ –
 מִפְּנֵי שֶׁרָא נִצְטָוֹתֶיךָ; וְכִי-הָעוֹשֶׂה דְבַר שְׂאִינוֹ מִצְוֶה עֲלֵינוּ
 זַעֲשׂוּתוֹ אֵין שְׁכָרוֹ כְּשֹׁכֵר הַמְצִיחַ שְׁעֵשֶׂה, אֲבָל פְּחוֹת מִלְּנוּ. וְאִךְ-
 עַל-פִּי שְׂיֵשׁ לָהּ שְׁכָר – צִוּוּ חֻקִּים¹⁰ שֶׁרָא יִלְמַד אָדָם אֶת-בְּתוּלוֹ
 תּוֹרָה, מִפְּנֵי שֶׁרַב הַנְּשִׂאִים¹¹ אֵין דַּעְתָּן מְכוֹנֶנֶת קִהְלָמֵד¹², אֲבָל הֵן
 מוֹצִיאֹת דְּבָרֵי תּוֹרָה קְדוּבֵי הַבָּאִי לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעְתָּן¹³. אָמְרוּ
 חֻקִּים¹⁴: כִּי-הִמְלִיךְ אֶת-בְּתוּלוֹ תּוֹרָה כְּאִשׁוֹ קִמְדָה תִּפְלְלוּ¹⁵. בְּמָה
 דְּבָרִים¹⁶ אֲמֹרִים? – בְּתוֹרָה שְׁבַע-פֵּה; אֲבָל תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב לֹא
 יִלְמַד אוֹתָהּ לְבַתְּחִילָה, וְאִם קִמְדָה – אֵינוֹ כִּמְלַמְדָה תִּפְלְלוּ¹⁷.

ט גְּדוּלַת-חֻקֵי יִשְׂרָאֵל הֵיוּ: מִהֵם – חוֹטְבֵי-עֵצִים, וּמֵהֵם – שׂוֹאֲבֵי
 מַיִם, וּמֵהֵם – סוּמְיִים¹⁸, וְאִךְ-עַל-פִּי-כֵן הֵיוּ עוֹטְקִים בְּתַלְמוּד-
 תּוֹרָה בַּיּוֹם וּבְבִקְיָה, וְהֵם מְלַלְד מַעֲתִיקֵי הַשְּׂמִיעָה אִישׁ מִפִּי אִישׁ
 מִפִּי מֹשֶׁה רַבְּנוֹ.
 י עַד אֵימְתֵי חֵיב קִלְמַד תּוֹרָה? עַד יוֹם מוֹתוֹ, שְׁנֵאֲמַר: וְפָן-
 יסוּרוּ מִקְבָּקָה¹⁹ כִּי יָמֵי חַיָּה (דְּבָרִים ד, ט), וְכִי-אֲמִן שֶׁרָא
 יַעֲסֵק בְּקִמּוּד – הוּא שׂוֹלְחָן.
 יא וְחֵיב לְשַׁלֵּשׁ אֶת-זְמַן קְמִידָתוֹ: שְׂלִישׁ בְּתוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְשְׂלִישׁ
 בְּתוֹרָה שְׁבַע-פֵּה, וְשְׂלִישׁ יְבִין וְיִשְׁלִיכֵי אַתְרֵי דְבָר מְרַאשֵׁיתוֹ,
 וְיִזְעִיא, דְּבַר מְדַבֵּר וְיִלְמֵה דְבַר קְדוּבֵי; וְיָבִין בְּמִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה
 נִדְרָשׁתָּ בְּהֵן עִדָּ שְׂיַדע הַיֵּאֲדָה הוּא עֲקָר הַמִּדּוֹת, וְהֵאֲדָה יוֹצִיא הַאֲסוּר
 וְהַמְּאִיר וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן מְדַבְּרִים שֶׁקִּמְד מִפִּי הַשְּׂמוּעָה – וְעַנְיָן זֶה הוּא
 הַנִּקְרָא: תְּקִמּוּד.
 יב כִּי־יִצְדָּ? הֲלֵיָהּ בַּעַד אֲמִנּוֹת וְהֵיָה עוֹסֵק בְּמִלְאָכָתוֹ שְׂדַשׁ שְׂעוֹת
 בַּיּוֹם וּבְתוֹרָה תַּשַּׁע, אוֹתָן הַתַּשַּׁע קוֹרָא בְּשַׁדֵּשׁ מִהֵן – בְּתוֹרָה
 שְׁבַכְתָּב, וּבְשַׁדֵּשׁ – בְּתוֹרָה שְׁבַע-פֵּה, וּבְשַׁדֵּשׁ – מִתְּלִינָן בְּדַעְתָּו
 קְהָלֵין דְּבַר מְדַבְּרֵי. וְדְבָרֵי קְבָקְבָהּ בְּלִלְד תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב הֵם, וּפְרָזִשׁ
 בְּכִלְד תּוֹרָה שְׁבַע-פֵּה; וְהַעֲנִינִים הַנִּקְרָאִים פְּרָדֵסִי – בְּכִלְד
 הַנִּקְרָא הֵם. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים? – בְּתַחֲשֵׁת תְּקִמּוּדוֹ שֶׁל אָדָם,
 אֲבָל כְּשֵׁי-גִדִּיר בְּקִמְדָה וְרָא יֵהָא צָרִיךְ לֹא קִמְד תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְלֹא
 זַעֲסֵק תְּמִיד בְּתוֹרָה שְׁבַע-פֵּה – יִקְרָא בְּעֵתִים מוֹמְנִים תּוֹרָה
 שְׁבַכְתָּב וְדְבָרֵי הַשְּׂמוּעָה; לְדֵי שֶׁרָא יִשְׁפַח דְּבַר מְדַבְּרֵי דִּלְגֵי תּוֹרָה,
 וְיִפְנֵה כִּי-יָמֵיו תְּקִמּוּד בְּלִלְד, לְפִי רַחֵב לְבוֹ וְיִשׁוּב דַּעְתָּו.

- 1 Great Sages
- 2 (There) Were
- 3 Among Them
- 4 Woodchoppers
- 5 Water Drawers
- 6 Blind
- 7 Even So
- 8 They were
- 9 Immersed
- 10 Transmitters
- 11 of Oral Law
- 12 from Mouth of
- 13 Until When
- 14 Day of Death
- 15 Lest
- 16 (You) Remove
- 17 Forgets
- 18 Split into 1/3s
- 19 (the) End
- 20 Matter
- 21 From its Beg.
- 22 Derive/Extract
- 23 Compare
- 24 w/Principles
- 25 is Analyzed with
- 26 How/What
- 27 Essential
- 28 Craft
- 29 in His Work
- 30 Hours
- 31 Those
- 32 Reads/Learns
- 33 From/Of Them
- 34 "Accepted" Words (Prophets+Writings)
- 35 Explanations
- 36 What are we Speaking about? (In What Case?)
- 37 When he Grows
- 38 in Wisdom
- 39 No Longer
- 40 Needs
- 41 Constantly
- 42 Times/Periods
- 43 Prepared/Set
- 44 In Order
- 45 Laws (of)
- 46 Turn (Towards)
- 47 his Days
- 48 Breadth
- 49 Settledness

- 1 (We) Establish
- 2 Country
- 3 Region
- 4 City/Village
- 5 In It
- 6 Of
- 7 House of Rabbis
- 8 Ostracize
- 9 (the) Men
- 10 If
- 11 (We) Destroy
- 12 Because...Not
- 13 the World
- 14 Sustained
- 15 w/Breath
- 16 Mouths
- 17 Bring/Enter
- 18 Strength
- 19 Structure/Bldg.
- 20 Therefore
- 21 Hit
- 22 to Place
- 23 Fear
- 24 Enemy
- 25 Rebuke
- 26 Crucial
- 27 Stick
- 28 Strap
- 29 Sit
- 30 Part/Portion
- 31 to Educate
- 32 be Idle
- 33 At All
- 34 Except
- 35 the Eve of
- 36 at End
- 37 Initially
- 38 Review/Learn
- 39 (What was)
- 1st (learned)
- 40 Leaves
- 41 Other
- 42 With Them
- 43 Lazy
- 44 Cursed
- 45 w/Deceit
- 46 Fitting/Proper
- 47 Fear (of G-d)
- 48 Quick
- 49 Precise
- 50 Because
- 51 the Mothers
- 52 (that) Come
- 53 the Fathers
- 54 With Him
- 55 to Help him
- 56 Establish

פרק שני

א מושיבים^{1A52} מלמדי תינוקות^{1A16} בבל¹⁸³² מדינה ומדינה ובבל¹⁸³² פלך¹ ופלך ובבל¹⁸³² עיר ועיר. וכד⁵ עיר שאין בה תינוקות של בית רבן – מחרימים את אנשי העיר על שמושיבים מלמדי תינוקות; ואם לא הושיבו – מחריבים את העיר, שאין העולם מתקיים אלא בהנה"ל פיהם של תינוקות של בית רבן.

ב מכניסין את התינוקות להתלמד כבן שש, כבן שבע – לפי כל הבן ובנין גופו, ופחות מבן שש אין מכניסים אותו. ומנה אותם המלמד להטייל עליהם אימה, ואינו מכה אותם מפת אוליב, מוסר אכזרי – פייקך לא יפה אותם בשוטים ולא במקלות, אלא ברצועה קטנה: ויושב ומלמדם כד-היום כלו ומקצת מן העינה, כדי לחנכם למד ביום ובלינה. ולא יבטלו התינוקות כלל, חוץ מערבי שבתות וערבי ימים טובים בסוף ימי המים ובמים טובים, אכל בשבת אין קורין בתורה, אכל שונים בראשון. ואין מבטלים התינוקות ואפלו בבנין בית המקדש.

ג מלמד התינוקות שהוא מניח התינוקות וילא, או שהוא עושה מלאכה אחרת עמהם, או שהוא מתרשל בלמודם – הרי זה בבל: ארור עשה מלאכת יי רמה" (ירמיה מז, י). קפיקך אין ראוי להושיב מלמד אלא בעל יראה, מהיר לקרות וקדוק. ד ומי שאין לו אשה לא ילמד תינוקות, מפני אמותיהם הבאות אצל בניהן. וכן אשה לא תלמד תינוקות, מפני אבותיהם שהם פאים אצל הבנים.

ה עשרים וחמשה תינוקות למדים אצל מלמד אחד. היו יותר על עשרים וחמשה עד ארבעים – מושיבין עמו אחר קטעו בלמודם; היו יותר על ארבעים, מצמידין להם שני מלמדי תינוקות.

ו מוליכין את הקטן מלמד למלמד אחר שהוא מהיר ממנו בין במקרא בין בדיקדוק. במה דברים אמורים? – פשהו שניהם בעיר אחת ולא הנה הנהר מפסיק ביניהם, אכל מעיר עיר או מצד הנהר קצו אפלו באותה העיר – אין מוליכין את הקטן אלא אם כן הנה בלון בריא על גבי הנהר, בלון שאינו ראוי לפר במהרה.

ז אחד מבני מבווי שבקש להעשות מלמד – אפלו אחד מבני התער – אין יכולין שלניו למחות בידו. וכן מלמד תינוקות שבא חבירו ופחח בית למד תינוקות בצדו, כדי שיבאו תינוקות אחרים לו, או כדי שיבאו מתינוקות של זה אל זה – אינו יכול למחות בידו שנאמר: :: חפץ למען צדקו נגיד תורה ונאדיר (ישעיה מב, כא).

- 0 Grammar
- 1 When They are
- 2 Both of Them
- 3 City
- 4 River
- 5 Separating
- 6 Between Them
- 7 (from) the Side
- 8 Unless
- 9 Strong
- 10 On Top of/Over
- 11 to Fall
- 12 Alleyway
- 13 Wants/Desires
- 14 to Become
- 15 Courtyard
- 16 Able
- 17 Neighbors
- 18 Protest
- 19 "his Decision"
- 20 Opens
- 21 for the Sake of
- 22 His Righteousness
- 23 Make Great
- 24 Glorious

- 1 that Lifts
- 2 to Fulfill
- 3 Divert
- 4 Place/Set
- 5 Acquire
- 6 With
- 7 Riches
- 8 Honor
- 9 Simultaneously
- 10 This
- 11 Way/Path
- 12 Bread
- 13 w/Salt
- 14 Eat
- 15 Water
- 16 Measured
- 17 Drink
- 18 On
- 19 Ground/Earth
- 20 Sleep
- 21 Life
- 22 Pain
- 23 Toil
- 24 Finish
- 25 Free
- 26 Increase
- 27 Effort/Pain
- 28 Gather
- 29 Money
- 30 Return
- 31 Need
- 32 Turn (Away)
- 33 Business
- 34 Hang/Place
- 35 Thought
- 36 Make
- 37 Work
- 38 Secondary
- 39 When I Turn Away (ie., Have Free Time)
- 40 Learn
- 41 in Heaven
- 42 Over/Across
- 43 Ocean/Sea
- 44 Proud/Haughty
- 45 Spirit
- 46 Found
- 47 Travelers
- 48 become Wise
- 49 Minimize
- 50 Compared
- 51 (like) Water
- 52 Thirsty
- 53 to Say/Teach
- 54 (in a) Place
- 55 Inclined
- 56 Flows
- 57 From it
- 58 Low
- 59 Sit in Dust
- 60 at the Feet

ו מי שִׁנְשָׂאוֹ לְבוֹ דְקָיָם מִצְנֵה יֵזוּ כְּרֵאִי וְלִהְיוֹת מְכַתֵּר בְּכַתְרֵי-
 תוֹרָה – לֹא יִטְיַח וְדַעְתּוֹ דְדַכְרִים אֲחֵרִים, וְלֹא יִשְׁלִים עַד-דְּבוֹ
 שִׁקְנָה תוֹרָה עִם הַלְעָשׂוֹר וְהַכְבוֹד כְּאֲחֵתִי. כִּי הִיא זַרְקָה שֶׁל תוֹרָה:
 פֶּתַח בְּמִלְחַת יִתְאֲכֵל, וּמֵיִם בְּמִשְׁוֹרָה תִּשְׁלַתָּה, וְעַד-הָאָרֶץ תִּישָׁן, וְסִי צִעֲרֵךְ
 תִּהְיֶה – וּבַתּוֹרָה אֲתָה עֲמָלִי. וְלֹא עָלֶיךָ הַדָּבָר לְגַמְרֵי, וְלֹא אֲתָה
 בּוֹ-חֹרֵינִי לְכַסֵּף מִמֶּנֶּה, וְאִם הִרְבִּיתָ תוֹרָה – הִרְבִּיתָ שְׂכָרָה. וְהַשְׂכָּר
 לְפִי הַצֵּעֵר.

ז שְׂמָא תֵּאמְרֵ: עַד שֶׁאֶקְבֵּץ מִמּוֹן, אֲחִיר וְאֶקְרָא; עַד שֶׁאֶקְנֶה
 מִה-שְׂאֵנִי צָרִיךְ וְאֶפְנֶה מֵעֲסָקִי, וְאֲחִיר וְאֶקְרָא – אִם תִּעֲלֶה
 מִחֲשָׁבָה זוֹ עַד-לְפָנֶיךָ, אֵין אֲתָה זֹכֶה דְּכַתְרָה שֶׁל תוֹרָה לְעוֹלָם יי,
 אֲלֵא עֲשֵׂה תוֹרְתְךָ קִבְעָה וּמִדְּאֲכַתְךָ עֲרֵאִי, וְלֹא תֵאמְרֵ: לְכַשְׂאֶפְנֶה
 אֲשֶׁנָּה – שְׂמָא לֹא תִפְנֶה יי.

ח כְּתוּב בַּתּוֹרָה: לֹא בְּשֵׁמִים הִיא, וְלֹא מֵעֵבֶר לַיָּם הִיא (דְּבָרִים
 ד', יב-יג). „לֹא בְּשֵׁמִים הִיא” – לֹא בְּגִסֵּי הָרוּחַ הִיא מִצְוִיָּה
 וְלֹא בְּמַהֲרֵי מֵעֵבֶר לַיָּם יי הִיא. דְּפִיכָךְ אָמְרוּ חֲכָמִים יי: לֹא
 קָדַם-הַפְּרָכָה בְּסוּחֻרָה מִחֻכָּיִם. וְצִוּוּ חֲכָמִים יי: הֲוֵי מִמְלַט בְּעֲסָקִי
 וְעֲסָק בַּתּוֹרָה!

ט דְּבָרֵי תוֹרָה נִמְשָׁלוּ בְּמֵיִם, שְׂנֵאמְרֵ: הֲוֵי כְּלֵ-צִמָּא לְכוּ
 לַמַּיִם (ישעיה נה, א), לִוְמָר קָדַ: מֵה מַיִם אֵינָם מְתַלְפְּסִין
 בְּמִקּוֹם מְדֻרָּן אֲלֵא נִזְחָלִין מֵעֲדָיו וּמִתְקַבְּצִים בְּמִקּוֹם אֲשֶׁבְרִין,
 כִּי דְבָרֵי תוֹרָה אֵינָם נִמְצָאִים בְּגִסֵּי הָרוּחַ וְלֹא בְּלֵב כְּס-גִבְהָה-
 לָב, אֲלֵא בְּדָבָר וּשְׁפָלֵי-רוּחַ, שְׂמִתְאֲבָק בַּעֲפָר רַגְלֵי הַחֲכָמִים
 וּמְסִיר הַתְּאֻוֹת וְתַעֲנוּגֵי הַזְּמָן מִלְּבוֹ; וְעוֹשֵׂה מְלָאכָה בְּכַד-יָוִם
 מֵעֵט כְּדֵי חֲסִיוֹ – אִם לֹא הֵנָּה לֹו מִה-יִתְאֲכֵל – וְשֶׁאֵר יוֹמוֹ וְלִילוֹ
 עוֹסֵק בַּתּוֹרָה.

- 61 Desires
- 62 Pleasures
- 63 In Order to (Sufficient for)
- 64 Rest/Remainder

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א בַּשְּׂדֶּשֶׁה כְּתוּרִים נִכְתְּרוּ יִשְׂרָאֵל: כְּתוּר-תּוֹרָה, וְכְתוּר-כְּהֻנָּה,
 וְכְתוּר-מְלָכוּת. כְּתוּר-כְּהֻנָּה – זָכָה בּוֹ אֶהְרֵן, שְׂנֵאמְרֵ: וְהִיטָה
 לִי וְקִדְוָעוֹ אֲחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם (במדבר כה, יג), כְּתוּר-מְלָכוּת –
 זָכָה בּוֹ דָּוִד, שְׂנֵאמְרֵ: זָרְעוֹ קָעוּלָם יִהְיֶה וְכִסְאוֹ פֶּשֶׁמֶשׁ נִגְדִי (תהלים
 פט, לו), כְּתוּר-תּוֹרָה – הָרִי מִנֵּחַ וְעוֹמֵד וּמוֹכֵן קָדַשׁ-יִשְׂרָאֵל, שְׂנֵאמְרֵ:
 תוֹרָה צְוִי-לְנֹו מִשֶּׁה מוֹרְשָׁה קְהָלָת יַעֲקֹב (דְּבָרִים יג, ד), כְּל-מֵי
 שִׁירְצָה יִבְלָא וְלֵט. שְׂמָא תֵּאמְרֵ שְׂאֲוָתָם הַכְּתוּרִים גְּדוּלָּיִם מְכַתְרֵ-
 תוֹרָה? הֲרִי הוּא אֹמֵר: בֵּי מְלָכִים יִמְדְּכוּ וְרוֹנִים יִחֻקְקוּ
 צְדִיק, בֵּי שְׂרִיִם יִשְׂרוּ (משלי ח, טו-טז) – הָא לְמַדָּת שְׂפַתְךָ-תּוֹרָה
 גְּדוּלָּה מְשֻׁנְיָה יי.

ב אָמְרוּ חֲכָמִים: מִמּוֹר תְּמִיד-חֲכָם קוֹדְמֵי קִלְהוֹן גְּדוּלָּה עִם-
 הָאָרֶץ, שְׂנֵאמְרֵ: יִקְרָה הִיא מְפֻנִינִים (משלי ג, טו) – מִכְּהֵן
 גְּדוּלָּה שְׁלֵבָתָה דְּפֻנִינֵי וְדְּפֻנִים יי.

ג אֵין דְּךָ מִצְנֵה בְּכַל-הַמְצוּוֹת כְּלֵן שֶׁהִיא שְׂקוּלָה בְּכִלְדַּת תְּקִמוּד-
 תּוֹרָה – אֲלֵא תְּקִמוּד-תּוֹרָה כְּנִגְדַת כְּל-הַמְצוּוֹת כְּלֵן, שֶׁהַתְּקִמוּד
 מְבִיא לִידֵי מַעֲשֵׂה; דְּפִיכָךְ הַתְּקִמוּד קוֹדֵם לְמַעֲשֵׂה בְּכַל-מְקוֹם יי.
 ד הִיָּה דְּפֻנִי עֲשִׂיתָ מִצְנֵה וְתְּקִמוּד-תּוֹרָה – אִם אֲפֶשֶׁר לְמַצְנֵה
 דְּהַעֲשׂוֹת עַד-יְדֵי אֲחֵרִים, לֹא יִפְסִיק תְּקִמוּדוֹ; וְאִם לֹאוֹ –
 יַעֲשֵׂה הַמְצָנָה וְיִתְחַזֵּר לְתְּקִמוּדוֹ.

ה תְּחִלָּתָה לִינוּ שֶׁל אָדָם אֵינוֹ נִדוֹן אֲלֵא עַד-הַתְּקִמוּד יי, וְאַחֵר
 כִּי עַד-שְׂאֵר מַעֲשָׂיו. דְּפִיכָךְ אָמְרוּ חֲכָמִים יי: דְּעוֹלָם יַעֲסֵק
 אָדָם בַּתּוֹרָה בֵּין דְּשִׂמְהָ בֵּין שְׂדָא דְּשִׂמְהָ, שְׂמִתּוּךָ שְׂדָא דְּשִׂמְהָ
 כֵּאֲ דְּשִׂמְהָ יי.

- 1 Crowns
- 2 Priesthood
- 3 Kingship
- 4 Merited
- 5 to his Seed
- 6 After Him
- 7 Covenant
- 8 Eternal
- 9 his Throne
- 10 like the Sun
- 11 Opposite Me
- 12 Behold
- 13 Set Aside
- 14 Waiting
- 15 Prepared
- 16 Inheritance
- 17 Congregation
- 18 Come
- 19 Take
- 20 Perhaps
- 21 You Will Say
- 22 Greater
- 23 In "Me" (Torah)
- 24 Kings
- 25 Princes
- 26 Decree
- 27 Justice
- 28 Nobles
- 29 Rule
- 30 Torah Scholar (lit-Student of Sage)
- 31 Ignorant (lit.-"People of Land")
- 32 (More) Precious
- 33 It Is (Torah)
- 34 Than Pearls
- 35 Innermost (Area)
- 36 Equivalent
- 37 Before Him
- 38 Doing
- 39 Possible
- 40 Return
- 41 Judgement
- 42 (the) Rest
- 43 For its Own Sake
- 44 Because From

- 1 Most/Majority
- 2 be Careful
- 3 Waste/Lose
- 4 Talking
- 5 Similar Things
- 6 Song
- 7 Arise
- 8 String
- 9 (Divine) Favor
- 10 Extended
- 11 On Him
- 12 by Day
- 13 House
- 14 Fire
- 15 Consumes it
- 16 Darkness
- 17 Hidden
- 18 from His Treasures
- 19 not Blown/Stoked
- 20 he Scorned
- 21 Pay Attention
- 22 At All
- 23 Read and Learned
- 24 Separated
- 25 Emptiness
- 26 Ignoring it
- 27 Nullify
- 28 Explicit
- 29 Because
- 30 That
- 31 Serve/Worship
- 32 Joy
- 33 Goodness of Heart
- 34 In Order that
- 35 you Suffer
- 36 to do Good to you

יג אף-על-פי שמצוה לקמד ביום ובלינה – אין אדם קמד רב
 חקמתו אלא בלינה. לפיכך מי שרצה לזכות בכתר-התורה,
 יזהר בקד-גידותיו ולא יאבד אפלו אחד מהם בשנה, ואכילה
 ושתיה, ושיחה וכיוצא בהן – אלא בתמוד-תורה ודברי חכמה.
 אמרו חכמים: אין רנה של תורה אלא בלינה, שנאמר: קומי
 רגי בלינה (איכה ב, יט). וכד-העוסק בתורה בלינה – חוט של
 חסד נמשך עליו ביום, שנאמר: יומם יצוה יי חסדו, ובלינה
 שירה עמי תפסה דאל חיי (תהלים מב, ט). וכד-בית שאין נשמעים
 בו דברי תורה בלינה – אש אוכלתו, שנאמר: כד-חשך טמון
 לצפוניו תאכלהו אש לא נפח' (איוב כ, כו). כי דבר-יי בזה (במדבר
 טז, לא) – זה שאם השגים על-דברי תורה כד-עקר. וכן כל
 שאכשר לו לעסק בתורה ואינו עוסק, או שקרא וישנה ופרשי
 דהכרי עולם והגים תמודו וזנחו – הרי זה בכלל „בוזה דבר ה'”.
 אמרו חכמים: כד-המבטל את-התורה מעשר – סופו לבטלה מעני,
 וכד-המקיים את-התורה מעני – סופו לקיימה מעשר. וענין זה מפרש
 הוא בתורה, הרי הוא אומר: תחת אשר לא-עבדת את-יי אלהיה
 בשמחה ובטוב לבב מרב כל, ועבדת את-אליה (דברים כח, מז-מח).
 ואומר: למען ענתה...” קהיטבה באחריתה (שם ח, טז).

כד-המשים על-לבו שיעסק בתורה ולא יעשה מלאכה
 ויתפרנס מן-הצדקה – הרי זה חיל את-השם, ובזה את-
 התורה, וכזה מאור הדת, וגרם רעה לעצמו, ונטל חיו מן-העולם
 הלא – קמי שאסור להנות מדברי תורה בעולם הזה! אמרו חכמים:
 כד-הנהנה מדברי תורה נוטל חיו מן-העולם. ועל ציו ואמרו:
 אל תעשם עטרה קהתגדל בהם ולא קלדם להפר בהם. ועוד ציו
 ואמרו: אהב את-המלאכה ושלא את-הרבנות. וכד-תורה שאין
 עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון. וסוף אדם זה שיהא
 מלסטם את-הבריות.
 יא מענה גדולה היא קמי שהוא מתפרנס ממעשה ידיו – ומדת
 חסידים הראשונים היא. ובזה זולה כד-כבוד וטובה שבועותם
 הזה ולעולם הבא, שנאמר: יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב קך
 (תהלים קכח, ב). „אשריה” – בעולם הזה, „וטוב קך” – לעולם הבא
 שכלו טוב.
 יב אין דברי תורה מתקיים במי שמרפה עצמו עליהם, ולא
 באלו שדומדים מתוך עיון ומתוך אכילה ושתיה – אלא במי
 שממית עצמו עליהם ומצער גופו תמיד, ולא יתן שנת לעיניו
 ויעפעפו תנומה. אמרו חכמים דרך רמז: זאת התורה אדם כי-
 ימות באהל (במדבר יט, יד), אין התורה מתקיימת אלא במי שממית
 עצמו באהלי החכמה. וכן אמר שלמה בקהלתו: התרפית ביום
 צרה צר כחכה” (משלי כד, י). ועל אמר: אף חקמתי עמדה קי
 (קהלת ב, ט), חכמה שקמתי באף” היא עמדה קי. אמרו חכמים:
 ברית פרוטה, שכל-הנגע בחורתו בבית-הכנסת – לא במהרה הוא
 משכח; וכד-הנגע בתמודו בצנעה – מחכים, שנאמר: ואת-
 צנועים חכמה (משלי יא, ב). וכד-המשיע קולו בשעת תמודו –
 תמודו מתקיים בידו; אבל הקורא בלחש – במהרה הוא שוכח.

- 1 (that) Place
- 2 Profane(s)
- 3 G-d's Name
- 4 Disgrace(s)
- 5 Extinguish(es)
- 6 Light
- 7 the Religion
- 8 Causes
- 9 Evil/Bad
- 10 From
- 11 to Come
- 12 Since
- 13 Benefit
- 14 Furthermore
- 15 Crown
- 16 Axe/Spade
- 17 Chop/Dig
- 18 Love
- 19 Hate
- 20 Empty/Idle
- 21 Causes
- 22 Transgression
- 23 Steal
- 24 People
- 25 Elevation
- 26 (his) Hands
- 27 Trait
- 28 First/Initial
- 29 If from Toil of Hands
- 30 Happy/Fortunate
- 31 Established
- 32 Weakens
- 33 Kills
- 34 Eyes
- 35 Eyelids
- 36 Slumber
- 37 Hint
- 38 Dies
- 39 Tent
- 40 in his Wisdom
- 41 Small/Narrow
- 42 Remained
- 43 in Anger
- 44 Effort/Exert
- 45 Private
- 46 becomes Wise
- 47 make Heard
- 48 (his) Voice
- 49 at Time of
- 50 Quietly

- 1 Proper
- 2 Pleasant
- 3 Actions
- 4 "Unknown"
- 5 Goes
- 6 Lead
- 7 Straight
- 8 Check
- 9 Threw
- 10 Stone
- 11 Enveloping
- 12 in a Sling
- 13 Giving
- 14 Fool
- 15 Inherit
- 16 Walk
- 17 Path
- 18 Nation
- 19 From Him
- 20 Returns
- 21 Because/For
- 22 Lips
- 23 Knowledge
- 24 Seek
- 25 Angel/Messenger
- 26 of L-rd of Hosts
- 27 at Head
- 28 in (half) Circle
- 29 like a Crown
- 30 that They
- 31 See
- 32 Hear
- 33 Chairs
- 34 Chair
- 35 Ground
- 36 Originally
- 37 Stood/Stand
- 38 Before
- 39 Destruction
- 40 2nd Temple
- 41 Accustomed

פֶּרֶק רְבִיעִי

א אין מְלַמְּדִים תּוֹרָה אֵלָא לְתַלְמִיד הַגּוֹן נֶאֱמַר בְּמַעֲשָׂיו, או קְתָם.²
 אָבֵד אִם הָיָה הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ לֹא טוֹבָה, מִחֲזוּרִים אוֹתוֹ לְמוֹטָב
 וּמִנְהִיגִים אוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ יִשְׁרָה, וּבּוֹדְלִים אוֹתוֹ – וְאַחַר כֵּן מִכְּנִיסִים
 אוֹתוֹ לְהִית-הַמְדָּרֶשׁ וּמְלַמְּדִים אוֹתוֹ. אָמְרוּ חֲכָמִים: פֶּלֶא הַשְׁוֵנָה^{1A40}
 לְתַלְמִיד שְׂאִינוֹ הַגּוֹן, כְּאֵלֵינוּ וְרַק אֲבָן לְמַרְקוּלִים, שְׁנֵאֲמַר: כִּצְלוֹר
 אֲבָן בְּמַרְגְּמָהוּ פֶּן-גּוֹתֵן לְכֶסֶד כְּבוֹד (מִשְׁלֵי כו, ח); וְאִין כְּבוֹד אֵלָא
 תּוֹרָה, שְׁנֵאֲמַר: כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחֵלוּ (שִׁם ג, דה). וְכֵן הֵרֵב שְׂאִינוֹ
 הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ טוֹבָה, אַף-עַל-פִּי שְׁחָכָם גְּדוֹל הוּא וְכָל-הָעָם צָרִיכִים
 לוֹ – אִין מִתְלַמְּדִים מִמֶּנּוּ עַד שׁוֹבֵו לְמוֹטָב, שְׁנֵאֲמַר: לִי-שִׁפְטֵי
 כֹּהֵן יִשְׁמְרוּ-דַּעַת וְתוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי מִלֵּאף יִצְבְּאוֹת הוּא
 (מִלְאכִי ב, ז). אָמְרוּ חֲכָמִים: אִם הֵרֵב דוֹמָה לְמִלֵּאף ה' צְבָאוֹת –
 תּוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ, אִם לֹא – אֵל יִבְקָשׁוּ תּוֹרָה מִפִּיהוּ.
 ב כִּיצַד מְלַמְּדִים הֵרֵב יוֹשֵׁב בְּרֵאשׁ וְהַתְלַמְּדִים מְקַטְמִים לְפָנָיו^{3A37}
 כְּעֵטֶרָה, לְדִי שִׁיְהִי כְלָם רוֹאִים הֵרֵב וְשׁוֹמְלֵים דְּבָרָיו. וְלֹא
 יֹשֵׁב הֵרֵב עַל-הַכֶּסֶף וְהַתְלַמְּדִיו עַל-הַקֶּרֶע, אֵלָא אוֹ הַכֶּלֶל עַל-³⁸
 הָאֲרִץ, אוֹ הַכֶּלֶל עַל-הַכֶּסֶף. וּבְרֵאשׁוֹנָה הָיָה הֵרֵב יוֹשֵׁב יִ
 וְהַתְלַמְּדִים עוֹמְדִים, וּמְקַטְמִים חֲרָפֵן בֵּית שְׁנִי נִהְגוּ הַכֶּלֶל לְלַמֵּד
 לְתַלְמִידִים וְהֵם יוֹשְׁבִים.

ג אִם הָיָה מְלַמֵּד מִפִּי לְתַלְמִידִים – מְלַמֵּד, וְאִם הָיָה מְלַמֵּד
 עַל-פִּי מִחֲרָגִים – הַתְלַמְּדִים עוֹמְדִים בֵּינוֹ וּבֵין הַתְלַמְּדִים, וְהֵרֵב
 אוֹמֵר לְתַלְמִידִים וְהַתְלַמְּדִים מִשְׁמִיעַ לְכָל-הַתְלַמְּדִים. וְכִשְׁהֵם שׁוֹאֲלִים
 לְתַלְמִידִים, הוּא שׁוֹאֵל לְרֵב וְהֵרֵב מְשִׁיב לְתַלְמִידִים וְהַתְלַמְּדִים מְשִׁיב
 לְשׁוֹאֵל. וְלֹא יִגְבִּיהַ הֵרֵב קוֹלוֹ מִקוֹל הַתְלַמְּדִים, וְלֹא יִגְבִּיהַ הַתְלַמְּדִים
 קוֹלוֹ בְּעֵת שְׁשׁוֹאֵל אֶת-הֵרֵב יוֹמֵר מִקוֹל הֵרֵב. אִין הַתְלַמְּדִים רְשָׁאִי
 לֹא לְפָחוֹת, וְלֹא לְהוֹסִיף, וְלֹא לְשַׁנּוֹת, אֵלָא אִם כֵּן הָיָה הַתְלַמְּדִים
 אֲבִי"ו שֶׁל חֲכָם אוֹ לְפָחוֹת. אָמְרוּ הֵרֵב לְתַלְמִידִים: לֵךְ אָמַר לִי רַבִּי,
 אוֹ כֵךְ אָמַר לִי אָבָא מְרִי – כְּשֵׁאֲמַר הַתְלַמְּדִים הַדְּבָרִים לְעַם,
 אוֹמֵר בְּשֵׁם הַחֲכָם וּמְזַכֵּר שְׁמוֹ שֶׁל אָבִי הֵרֵב אוֹ שֶׁל רַבּוֹ וְאוֹמֵר:
 כֵךְ אָמַר רַבֵּנָא פְּלוֹנִי, אַף-עַל-פִּי שֵׁאֲלֵה הַתְלַמְּדִים הֵרֵב שְׁמוֹ שֶׁל חֲכָם,
 שְׁאֲסוֹר לְקָרוֹת לְרַבּוֹ אוֹ לְאָבִיו בְּשְׁמוֹ.
 ד הֵרֵב שְׁלַמֵּד וְלֹא הִבִּינּוּ הַתְלַמְּדִים, לֹא יִכְעֹס עֲלֵיהֶם וְיִרְגֵזוּ –
 אֵלָא חוֹזֵר וְשׁוֹנֵה הַדְּבָר אֲפִלּוּ כְּמָה פְּעָמִים עַד שִׁיְבִינּוּ עִמָּךְ
 הַהֲקָה. וְכֵן לֹא יֹאמַר הַתְלַמְּדִים: הִבִּנְתִּי – וְהוּא לֹא הִבִּין, אֵלָא
 חוֹזֵר וְשׁוֹאֵל אֲפִלּוּ כְּמָה פְּעָמִים. וְאִם כְּעַס עָרְו רַבּוֹ וְרָגְזוּ, יֹאמְרוּ
 לוֹ: רַבִּי, תּוֹרָה הִיא וְלַמֵּד אֲנִי צָרִיךְ לְיָדְעָתִי קֶצְרָה.

- 1 Translator
- 2 Between (him and)
- 3 Says/Speaks
- 4 Causes it to be Heard
- 5 When They
- 6 Ask
- 7 Answers
- 8 Raise
- 9 his Voice
- 10 at the Time
- 11 Permitted
- 12 Add
- 13 Change
- 14 Thus
- 15 When Says
- 16 Words/Matters
- 17 to the People
- 18 in the Name (of)
- 19 Mention
- 20 So and So
- 21 to Call/Refer to
- 22 Understand
- 23 be Angry
- 24 On/At Them
- 25 Show Anger
- 26 Repeat/Review
- 27 Teach
- 28 Many
- 29 Times
- 30 Depth
- 31 Similarly
- 32 Short/Limited

ה לא יהיה התקמיד בוש מחבריו ששדמו מפעם⁴ ראשונה או שניה והוא לא קמד אקא אחר במה פעמים¹ שאם נתפיש מדבר זה, נמצא נכנס ויוצא רבית-המדקש והוא אינו קמד כלום. דפליקך אמרו חכמים הראשונים: "אין הבלישן קמד ולא הקפידן מלמד. במה דברים אמורים? – בזמן שרא הבנינו התקמידים הדבר מפני עמלו, או מפני דעתם שהיא קצרה; אבל אם נדר רב שהם מתרשלים בדברי תורה ומתרפים עליהם ודפיקך לא הבינו – חוב לרגז עליהם ודפקיהם בדברים, פני דחידים. ובנינו זה אמרו חכמים: "ורק מרה" בתקמידים דפיקך אין ראוי רב לדוג קדוה ראש דפני התקמידים, ולא שחק בפניהם, ולא לאכל ודשתות עמיהם – כדי שתהא אימתו עליהם וידמהו ממנו במהרה.

ו אין שואלין את-הרב כשיכנס לבית-המדקש עד שתתישב דעתו עליה, ואין התקמיד שואל כשיכנס עד שיתישב וינח, ואין שואלים שנים כאחד, ואין שואלים את-הרב מענין אחר, אקא מאתו הענין שהם עוסקים בו – כדי שרא יתפיש. ויש רב הטעות את-התקמידים בשאלותיו ובמעשים שעושה בפניהם, כדי דחידים וכדי שידע אם זולתים הם מה-שדמדו או אינם זולתים. ואין צריך לומר, שיש לו רשות לשאל אותם בענין אחר שאינם עוסקים בו – כדי דורגם.

- 1 Should Be
- 2 Embarrassed
- 3 from his Friend
- 4 1st Time
- 5 After
- 6 Many
- 7 Times
- 8 Goes Out (from)
- 9 Anything/At All
- 10 Strict/Exact
- 11 But
- 12 Appears
- 13 Shame
- 14 Sharpen them
- 15 in Context
- 16 Fear
- 17 Light-Headed
- 18 in Front of
- 19 Act Silly
- 20 Before them
- 21 From Him
- 22 When he Enters
- 23 Settled
- 24 (Thus) Shouldn't
- 25 and Rests
- 26 From that Very
- 27 Mislead
- 28 w/his Questions
- 29 Remember
- 30 Encourage them

ז אין שואלים מעמד ואין משיבים מעמד, ולא מגבה ולא מרחוק ולא מחורי הנקנים, ואין שואלים הרב אלא בענין שהם קורין בו, ואין שואלים אלא מראה, ולא ישאל בענין יותר משדש הדכות.

ח שנים ששארו: שאל אחד פענין ושאל אחד שלא פענין – נזקקים פענין, מעשה ושאינו מעשה – נזקקים למעשה; הדכה ומדרש – נזקקין להדכה; מדרש ואגדה – נזקקים למדרש; אגדה וקל וחמר – נזקקים לקל וחמר; קל וחמר וגזרה – שנה – נזקקים לקל וחמר. היו השואלים שנים: אחד תקם ואחד תלמיד – נזקקים לתקם, תלמיד ועם-הארץ – נזקקים לתלמיד. שניהם חכמים, שניהם תלמידים, שניהם עמי הארץ, שארו שניהם בשתי הדכות, או בשתי תשובות, או בשתי שארות, שני מעשים – הרשות ביד המתרגם מלתה.

ט אין ישנים בבית-המדקש. וכל-המתנמנם בבית-המדקש – חקמתו נעשית קרעים²⁰ קרעים. וכן אמר שלמה בחקמתו: וקרעים תפיש נומה (משלי כג, כא). ואין משיחין בבית-המדקש אקא בדברי תורה בלד, אפלו מי שנתעטש, אין אומרים לו: "רפואה!" בבית-המדקש; ואין צריך לומר, שאר הדברים. וקדשת בית-המדקש תמורה מקדשת בתי-כנסיות.

- 1 Standing
- 2 From High Up
- 3 From Far Away
- 4 From Behind
- 5 Elders
- 6 (We) Stick with (ie., Give Priority to)
- 7 Practical/Applied Case
- 8 Explain Verses
- 9 Ethical/Metaphys.
- 10 Tool of Analysis
- 11 Tool of Comparison
- 12 Both
- 13 Answers
- 14 Permission
- 15 Is in the Hand
- 16 Spokesman
- 17 From this Point On
- 18 (that) Doze
- 19 Becomes
- 20 Torn (to Shreds)
- 21 Torn (Rags)
- 22 will Clothe
- 23 "Shmooze"
- 24 Alone
- 25 Sneezes
- 26 Gezundheit
- 27 Other
- 28 Sanctity
- 29 Heavier/Stricter

- 1 Separate/Prevent
- 2 For Example
- 3 Know/Aware
- 4 his Evil
- 5 Say
- 6 Give/Parcel Out
- 7 that Occurred
- 8 Spontaneously
- 9 Questioner
- 10 End
- 11 (that) Dies
- 12 Received
- 13 Reached/Attained
- 14 Poskins (anyway)
- 15 Idiot
- 16 Many
- 17 Corpes
- 18 (were) Cast Down
- 19 Withholds/Limits
- 20 Gives/Places
- 21 Stumbling Blocks
- 22 the Blind
- 23 (How) Big/Large
- 24 that she Killed
- 25 Small
- 26 (Gather) Much
- 27 Desire/Yearn
- 28 Glorify Themselves
- 29 Among
- 30 People of
- 31 their City
- 32 Jump/Grab
- 33 to Judge
- 34 Increase
- 35 Argument/Division
- 36 the Candle
- 37 Destroy/Terrorize
- 38 Vineyard
- 39 Take for Us
- 40 Foxes
- 41 are Blooming

ג הָיָה בֵּינוֹ וּבֵין רַבּוֹ שְׁנַיִם-עָשָׂר מֵיָדָיו וְשָׂא לּוֹ אֶדָם דָּבָר
הִלְכָה - מִתָּרָה דְּהַשִּׁיבָהּ. וְהִפְרִישׁ מִן-הָאֶסְרוֹי - אֶפְסָיו בְּפָנָיו
רַבּוֹ מִתָּרָה דְּהַשִּׁיבָהּ. לִי צָדָה? - כְּגוֹן שֶׁרָאָה אֶדָם עוֹשֶׂה דְבַר הָאֶסְרוֹי
מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יָדַע בְּאֶסְרוֹי, אוֹ מִפְּנֵי רָשָׁעוֹ - יֵשׁ לוֹ דְּהַפְרִישׁוֹ וְלוֹמַר
לוֹ: דְבַר זֶה אֶסְרוֹי וְאֶפְסָיו בְּפָנָיו רַבּוֹ, וְאֶף-עַד-פִּי שֶׁלֹּא נִחַן לוֹ
רַבּוֹ רִשׁוּת - שֶׁכָּד-מִלְּקוֹם שֵׁשׁ חֲלוּלֵי הַשָּׁמַיִם, אֵין חוֹלְקִין כְּבוֹד דְּרַבִּי.
בְּמַה דְּרַבִּי אֲמוּרִים? - בְּדָבָר שֶׁנִּלְקָה מִקְרָהּ, אֲבָל דְּקָבַע עֲצָמוֹ
דְּהַרְאָה וְלִשְׁבֹּת וְהַחֲרוֹת דְּכָל-שׂוֹאֵל - אֶפְסָיו הוּא בְּסוּף הָעוֹדֵם
וְרַבּוֹ בְּסוּף הָעוֹדֵם - אֶסְרוֹי לוֹ דְּהַחֲרוֹת עַד שְׁלֵמוֹת רַבּוֹ, אֲבָל
אִם כֵּן נִטְלָה רִשׁוּת מִרַבּוֹ.

ד וְלֹא כָד-מִי שֶׁמַּת רַבּוֹ מִתָּרָה לוֹ לִישֹׁב וְהַחֲרוֹת בְּתוֹרָה, אֲבָל
אִם כֵּן הִיָּה חֲלָמִיד שֶׁהִגִּיעַ דְּהַרְאָהּ. וְכָד-תְּלָמִיד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ
דְּהַרְאָהּ וּמוֹרָה - הָרִי זֶה שׂוֹטָה, רָשָׁע וְגַם-רֹחֵם, וְעֲזָיו נֶאֱמַר:
כִּי-רַבִּים חֲלָמִידֵי הַיָּמִין וְגוֹי (מִשְׁרֵי ז, כו). וְכֵן חֲכָם שֶׁהִגִּיעַ דְּהַרְאָהּ
וְאֵינוֹ מוֹרָה - הָרִי זֶה מוֹנֵעַ תּוֹרָה וְנוֹחֵן מִכְשָׁלוֹת לְפָנָיו הָעוֹרְרִים,
וְעֲזָיו נֶאֱמַר: וְעֲצָמִים כָּד-תְּלָמִידֵי (שם). אֵפוֹ תְּלָמִידִים הַקְּטָנִים
שֶׁלֹּא הִרְבּוּ תּוֹרָה כְּרָאוֹי וְהֵם מְבַקְּשִׁים דְּהַתְּלָמִידֵי בְּפָנָיו עֲזָיו
הָאֲרִי וּבֵין אֲנָשֵׁי עִירָם, וְקוֹפְצִים וְיוֹשְׁבִים בְּרֹאשׁ דְּרֵין וְהַחֲרוֹת
בִּישְׂרָאֵל - הֵם הַמְּרַבִּים הַמְּחַלְקִת, וְהֵם הַמְּחַרְרִים אֶת-הָעוֹדֵם,
וְהַמְּבַכִּים נְרָה שֶׁל תּוֹרָה, וְהַמְּחַלְקִים כְּרִים הִי צְבָאוֹת. וְעַלֵּיהֶם אָמַר
שְׁלֵמָה בְּחֻמְתּוֹ: אַחֲזוּ-לָנוּ שְׁעָרֵים, שְׁעָרֵים קַטְנִים מְחַלְקִים כְּרִמִּים
וּכְרַמֵּינוֹ סְמָדָר (שִׁיר הַשִּׁירִים ב, טו).

פָּרָק חֲמִישִׁי

א קָשָׁם שְׂאָדָם מְצִנָּה בְּכָבוֹד אֲבָיו וְיִרְאָתוֹ, כִּף הוּא חִיב בְּכָבוֹד
רַבּוֹ וְיִרְאָתוֹ, וְרַבּוֹ יִתְרֵי מֵאֲבִיו - שְׂאָבִיו מְבִיאוֹ לְחַיֵּי הָעוֹדֵם
הַזֶּה, וְרַבּוֹ שֶׁמְדוֹ חֲכָמָה מְבִיאוֹ לְחַיֵּי הָעוֹדֵם הַזֶּה. רָאָה אֲבִי
אֲבִיו וְאֲבִי רַבּוֹ - שֶׁל רַבּוֹ קוֹדֶמֶת קִשְׁלָהּ אֲבִיו. אֲבִיו וְרַבּוֹ נוֹשְׂאִים
בְּמִשְׁאָל - מִלֵּיחַ אֶת שֶׁל רַבּוֹ וְאֶחָר כִּף שֶׁל אֲבִיו. אֲבִיו וְרַבּוֹ שְׂבוּלִים
בְּשִׁלְיָה - פּוֹדֶה אֶת-רַבּוֹ וְאֶחָר כִּף פּוֹדֶה אֶת-אֲבִיו. וְאִם הִיָּה אֲבִיו
תְּלָמִיד-חֲכָם - פּוֹדֶה אֶת-אֲבִיו וְאֶחָר כִּף אִם הִיָּה אֲבִיו תְּלָמִיד-
חֲכָם אֶף-עַד-פִּי שֶׁאֵינוֹ שֶׁקָּרָה כְּגוֹלָד רַבּוֹ מְשִׁיב אֲבָדָתוֹ - וְאֶחָר כִּף
מְשִׁיב אֲבָדָת רַבּוֹ. וְאֵין דְּהַ כְּבוֹד גְּדוֹל מִכְּבוֹד הָרַב וְלֹא מוֹרָא
מִמוֹרָא הָרַב. אָמְרוּ חֲכָמִים: מוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שְׁמַיִם - לְפָנֶיךָ
אָמְרוּ: כָּד-הַחֲלוּקֵי עַד-רַבּוֹ כְּחוֹלֵק עַד-הַשְּׂכִינָה, שְׁנֹאֲמַר: בְּהַחֲלָמִים
עַד-יֵי" (בַּמַּדְבָּר כו, ט), וְכָד-הַעוֹשֶׂה מְרִיבָה לְעַם רַבּוֹ כְּעוֹשֶׂה מְרִיבָה
עִם הַשְּׂכִינָה, שְׁנֹאֲמַר: אֲשֶׁר-לְרַבּוֹ בְּגוֹי-יִשְׂרָאֵל אֶת-יֵי וַיִּקְלָדֵשׁ לְפָנֶי
(בַּמַּדְבָּר כ, יג); וְכָד-הַמְּתַרְעֵם עַד-רַבּוֹ כְּמְתַרְעֵם עַד-הַ, שְׁנֹאֲמַר:
לֹא-עֲלִינוּ תְּלָמִידֵיכֶם, כִּי עַל-יֵי (שְׁמוֹת טז, ח); וְכָד-הַמְּהַרְהַר יֵי אֲחֵר
רַבּוֹ כְּאֵפוֹ מְהַרְהַר אֲחֵר שְׂכִינָה, שְׁנֹאֲמַר: וַיִּבְרָר הָעָם בְּאֵד הַיָּם
וּבְמִשְׁפָּה יֵי (בַּמַּדְבָּר כא, ה).

ב אֵינְהוּ חוֹלֵק עַד-רַבּוֹ? - זֶה שֶׁקוֹבֵעַ לוֹ מִן-רִשׁוּת וְיוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ
וּמְלָמֵד שֶׁלֹּא בְּרִשׁוּת רַבּוֹ וְרַבּוֹ קוֹיִם, וְאֶף-עַד-פִּי שְׂרַבּוֹ
בְּמִדְּוָה אֲחֵרָת. וְאֶסְרוֹי דְּאֶדָם דְּהַחֲרוֹת בְּפָנָיו רַבּוֹ לְעוֹדֵם, וְכָד-
הַמוֹרָה הִלְכָה בְּפָנָיו רַבּוֹ - חִיב מִתָּהּ.

- 1 Brought him
- 2 (if he) Saw
- 3 Lost Object of
- 4 Carrying
- 5 Loads
- 6 Relieve
- 7 (Held as) Captives
- 8 Redeem
- 9 Return
- 10 Heaven
- 11 Disagrees/Rebels
- 12 Divine Presence
- 13 who led a Revolt
- 14 Fight/Dispute
- 15 was Sanctified
- 16 that Complain
- 17 On Us
- 18 your Complaints
- 19 But/Rather
- 20 Think (Neg.)
- 21 Spoke (out Against)
- 22 Which (case is)
- 23 Establishes
- 24 To/For Himself
- 25 (House of) Study
- 26 Explains/Expounds
- 27 Existent/Alive
- 28 Poskin/Make a Halacha Determination
- 29 in Front of/Before
- 30 Death

ט ראה רבו עובר על-דברי תורה - אומר לו: למדתנו רבנו
כך וכך. וכל-זמן שמוכיר שמועה בפניו אומר לו: כך
למדתנו רבנו; ואל יאמר דבר שלא שמע מרבו עד שיופיר שם
אומריו. וכשימות רבו - קורע כל-בגדיו עד שהוא מגלה את-
לבו ואינו מאחה" לעולם. במה דברים אמורים? - ברבו מכהק'
שקמד ממנו רב חקמתו, אבל אם לא קמד ממנו רב חקמתו -
הרי זה תלמיד חבר' ואינו חיב בכבודו בכל-אלי הדברים. אבל
עומד מלפניו" וקורע עליו בשם שהוא קורע על-כל-המתים
שהוא מתאבל עליהם". אפלו לא קמד ממנו אלא דבר אחד, בין
קטן בין גדול, עומד מלפניו וקורע עליו.

ו וכל-תלמיד-חכם שדעותיו מכונות' - אינו מדבר בפני מי-
שהוא גדול ממנו בחכמה", אף-על-פי שלא קמד ממנו כלום.
יא הרב המכהק שרצה למחל על-כבודו בכל-הדברים האלו
או באחד מהם; וכל-תלמידיו או לאחד מהם - הרשות בידו".
ואף-על-פי שמחל - חיב התלמיד להדרו", ואפלו בשעה שמחל".
יב בשם שהתלמידים חיבים בכבוד הרב, כך הרב צריף לכבד
את-תלמידיו ולקרבם. כך אמרו חכמים": "הי כבוד תלמידך
חביב עליך בשלך. וצריף אדם להנהיג בתלמידיו ולהקבם, שהם
הבנים המהנים בעולם הזה ולעולם הבא.
יג התלמידים מוסיפים חקמת הרב ומרחיבים לבו". אמרו חכמים:
הרבה חכמה למדמי מרבומי, יותר - מתברי, ומתלמידי -
יותר מכבדם". וכשם שעץ קטן מדליק את-הגדול, כך תלמיד קטן
מחדד את-הרב עד שיוציא ממנו בשאלותיו חכמה מפארה.

ה אסור לו לתלמיד לקרות לרבו בשמו ואפלו שלא בפניו,
ולא יזכיר שמו בפניו. ואפלו לקרות לאחרים ששםם בשם
יתרחק לאחר רבו ולא יהא מכנן כנגד אחוריו" - ואחר כך יתפלה.
ולא יבגס עם רבו למרחץ, ולא ישב במקום רבו; ולא יכריעי
דבריו בפניו, ולא יסתר את-דבריו, ולא ישב לפניו - עד שיאמר
לו: שבי! ולא יעמד מלפניו - עד שיאמר לו: עמדו או עד שיטל
רשות' לעמד. וכשיפטר מרבו לא יחזיר לו אחוריו", אלא נרמע
לאחוריו" ופניו כנגד פניו.

ז וחיב לעמד מפני רבו משיראנו מרחוק מלא עיניו עד
שיתבסה ממנו" ולא יראה קומתו - ואחר כך ישב. וחיב
אדם להקבילי פני רבו ברגל.

ח אין חולקין כבוד לתלמיד בפני רבו, אלא אם כן היה דרך
רבו לחלק" לו כבוד. וכל-המלאכות שהעבד" עושה לרבו -
תלמיד עושה לרבו. ואם היה במקום שאין מכירין אותו ולא היו
לו תפלין", וחס שמא יאמרו: עבד הוא - אינו נועל לו מגעלו
ואינו חולצו. וכל-המונע תלמידו מלשמשו - מונע ממנו חסד"
ופורק ממנו יראת-שמים. וכל-תלמיד שמוזול דבר מפל כבוד
רבו - גורם לשכינה שתסתלק" מישראל.

- 1 they Make/Form
- 2 (parallel) Rows
- 3 on Either Side
- 4 Masses/Community
- 5 they may Jump
- 6 Over the Heads (of)
- 7 It's Not Praiseworthy
- 8 Last
- 9 to (tend to) his Needs
- 10 (should) Turn
- 11 their Faces
- 12 Towards
- 13 (once) in Morning
- 14 (once) in Evening
- 15 Exceeding
- 16 Extremely Old Man
- 17 a "Kid"
- 18 (to) his Full Height
- 19 to Support him
- 20 is Implied/Included
- 21 to Personally Participate/Undertake
- 22 With the Rest of the Community
- 23 w/Building
- 24 and Digging
- 25 and Similar Things
- 26 Disgraced
- 27 Levy/Collect \$
- 28 (city) Wall
- 29 Fixing/Repairing
- 30 the Gates
- 31 the Guards
- 32 (for a) Present for
- 33 the Tax
- 34 Fixed/Established
- 35 on the Entire City
- 36 on Every Individual
- 37 Although/While
- 38 they'll Give (Taxes)
- 39 Among the Nations
- 40 Now (ie., Soon)
- 41 I will Gather them
- 42 and a Few (Sages) will be Exempted
- 43 from Burdens of
- 44 Merchandise
- 45 Place/Arrange
- 46 His (Merchandise)
- 47 from those in the Market
- 48 Legal Matter
- 49 Amongst
- 50 the Other Litigants
- 51 (we let) Him Sit

יושבים עד שיאמר להם: שבו קשאו בית-דין נכנס, עושים לו שתי שורות ועומדים מפאן ומפאן עד שנכנס וישב במקומו, ושאר העם יושבים במקומם.

ז חכם שנכנס - כל שג'ע לו בארבע אמות עומד מלפניו: אהד עומד ואחד יושב' עד שנכנס וישב במקומו. בני-

חקמים ותלמידי-חקמים, בזמן שהרבים צריכים להם - מקפצים על-ראשי העם ונכנסים למקומם; ואין שובח לתלמידי-חקמים שיכנסו לאחורונה. יצא לצורךי - חוזר למקומו. בני-חקמים, בזמן שיש בהם דעת לשמע - הופכין פניהם כלפי אביהם, אין בהם דעת לשמע - הופכין פניהם כלפי העם.

ח תלמיד שהוא יושב לפני רבו תמיד, אינו רשאי לעמד מפניו אלא שחרית וערבית בקבד, שלא יהא כבודו מרובה מכבוד שמעם.

ט מי שהוא זקן מפלג בזקנה, אף-על-פי שאינו חכם - עומדים לפניו. ואפילו החכם שהוא ילדי עומד בפני הזקן המפלג בזקנה; ואינו חב לעמד מדא קומתו, אלא כדי להדרו. ואפילו זקן גוי מהדרים אותו בדברים ונותנים לו יד לסמכו, שנאמר: מפני שיבה תקום (ויקרא יט, לב) - פל-שיבה" במשמע.

י תלמידי-חקמים אינם יוצאים בעצמם לעשות עם כלל הקהל בבנין וחפירה של מדינה וכיוצא בהן, כדי שלא יתבזו בפני עמי הארץ. ואין גזבים מהם לבנין החומה ותקון השערים ושכר השומרים וכיוצא בהם, ולא תשורת המדה. ואין מחבילים אותם לתן המס: בין מס שהוא קצוב על-בני-העיר, בין מס שהוא קצוב על-פל-איש, שנאמר: גם כן-יתנו בגוים עתה אקבצם ויחדו מעט ממשא מדה ושרים (הושע ח, י). וכן אם היתה סחורה לתלמיד-חכם - מניחים אותו למכר תחלה, ואין מניחים אהד מבגלי-השוק למכר עד שימכר הוא. וכן אם היה לו דין והיה עומד בקלל בעלי דינים הרבה - מקדימים אותו ומושיבים אותו.

פירוק ששי

א כל-תלמיד-חכם - מצנה להדרו, ואף-על-פי שאינו רבו, שנאמר: מפני שיבה תקום והדרת פני זקן (ויקרא יט, לב). "זקן" - זה שקנה חכמה. ומאימתי חבים לעמד מפניו? משיקרב ממנו בארבע אמות' עד שיעבר מפגד פניו.

ב אין עומדין מפניו לא בבית-המרחץ ולא בבית-הכסא, שנאמר: "תקום והדרת" (שם) - קימה שיש בה הדור. ואין בעלי אמניות חבים לעמד מפני תלמידי-חקמים בשעה שעוסקין במלאכה, שנאמר: "תקום והדרת" - מה הדור שאין בו חסרון פיס, אף קימה שאין בה חסרון פיס. ומזין שלא יעצם עיניו מן-החכם, כדי שלא יראהו עד שלא יעמד מפניו? שנאמר: ויראת מאלהיך (שם), הלא: כל-דבר שהוא מסור ללב" - נאמר בו: "ויראת מאלהיך".

ג אין ראוי לחכם שיטרים את-העם ויכון עצמו להם כדי שיעמדו מפניו, אלא ילה בדרך קצרה ומתפונ שלא יראו אותו, כדי שלא יטריחם לעמד. והחקמים היו מקיפים והולכים בדרך החיצונה שאין מכיריהם מצויים שם, כדי שלא יטריחום.

ד רוכב הרי הוא כמהרף - וכשם שעומדים מפני המהרף, כך עומדים מפני הרוכב.

ה שלשה שהיו מהלכים בדרך - הרב באמצע, גדול מימנו" וקטן משמאלו.

ו הוואה חכם י - אינו עומד מפניו עד שג'ע לו לארבע אמות; וכוון שעבר - יושב. ראה אב בית-דין - עומד מלפניו משיראנו מרחוק מלא עינו, ואינו יושב עד שיעבר מאחוריו ארבע אמות. ראה את-הנשיא - עומד מלפניו מלא עינו ואינו יושב עד שישב במקומו, או עד שיתפסה מעינו. והנשיא שמחל על-כבודו - כבודו מחול. כשהנשיא נכנס, פל-העם עומדים ואינם

- 1 in Front of
- 2 White-Haired (man)
- 3 Stand Up
- 4 Honor/Respect
- 5 Face of an Elder
- 6 When he Comes Within
- 7 Cubits
- 8 he Passes by
- 9 From Opposite
- 10 in a Bathroom
- 11 in a Bathroom
- 12 Loss (of)
- 13 \$ (lit-"Pocket")
- 14 From Where (is it known)
- 15 Close/Shut
- 16 Given Over
- 17 to Trouble
- 18 Walk
- 19 Used to
- 20 Circle Around
- 21 Outer
- 22 those that Recognize them
- 23 There
- 24 Rider
- 25 Walker
- 26 (when) 3 are
- 27 (should be) in the Middle
- 28 Greater (student)
- 29 on his Right
- 30 on his Left
- 31 Reaches (within)
- 32 When he Passes
- 33 "Father of Court"
- 34 From When he (first) Sees him
- 35 from a Distance
- 36 as Far as he Can See
- 37 Passed Beyond Him
- 38 Prince (Greatest Sage)
- 39 Hidden from Sight

- 1 If Banned by
- 2 Agent (of)
- 3 He that a Subpoena was sent to Him (by)
- 4 Devalued/Cheapened
- 5 of Rabbis
- 6 Accept on Himself
- 7 Verdict (of Court)
- 8 Gives (what the Court had required)
- 9 in His Possession
- 10 Damaging
- 11 For Example
- 12 Dangerous Dog
- 13 Faulty Ladder
- 14 Removes
- 15 One that Sells
- 16 His Land
- 17 Idolator/Non-Jew
- 18 Any Damage
- 19 That May Come
- 20 Neighbor
- 21 One who Testifies
- 22 in a Court
- 23 Causes to be Taken Out From Him
- 24 w/His Testimony
- 25 not According to Jewish Law
- 26 Repays (the \$)
- 27 Butcher
- 28 (Priestly) Gifts
- 29 Profanes/Violates
- 30 of the Diaspora
- 31 (only a) Custom
- 32 Day preceeding
- 33 After Noon
- 34 G-d's Name
- 35 In Vain
- 36 Or
- 37 Pointless Oath
- 38 Brings/Causes
- 39 Many/Masses
- 40 Sacrificial Food
- 41 Outside its place
- 42 Calculating
- 43 (Leap) Years
- 44 "New Moons"
- 45 "Trips Up"
- 46 Blind/Unaware
- 47 Prevents
- 48 Under his Hand
- 49 his Knife
- 50 Makes Hard
- 51 Intentionally
- 52 Divorces
- 53 Between them
- 54 Partnership
- 55 Business
- 56 Connected/Close
- 57 When they Come
- 58 whose Reputation

יד בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים? – בְּמִי שְׁנֵדוּהוּ עַל שְׁבוּזָה תִּלְמִידֵי-
 תַּכְמִּים; אֲבָל מִי שְׁנֵדוּהוּ עַל-שְׂאָר דְּבָרִים שְׁחִיבִים עֲלֵיהֶם
 נְדוּיָא, אֲפֵלוּ נִדְהוּ קִטְוִן שְׁבִישְׂרָאֵל – חִיב הַנְּשִׂיא וְכַל-יִשְׂרָאֵל לְנִהַג
 בּוּ נְדוּי עַד שְׁיַחזֹר בְּתִשׁוּבָה מְדַבֵּר שְׁנֵדוּהוּ בְּשִׁבְלֵי, וְיִתְלִירוּ לוֹ.
 עַל עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה דְּבָרִים מְנַדִּין אֶת-הָאָדָם, בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה,
 וְאֵלּוּ הֵם: (א) הַמְבֻזָּה אֶת-הַחֵקֶם וְאֲפֵלוּ לְאַחַר מוֹתוֹ; (ב) הַמְבֻזָּה שְׁלִיחַ
 בֵּית-דִּין; (ג) הַקּוֹרֵא לְחֶבְרוֹ: עֲבֹד; (ד) מִי שֶׁשָּׁחַח לְדוֹ בֵּית-דִּין
 וְקָבְעוּ לוֹ זְמַן, וְלֹא בָּא; (ה) הַמְזֻזָּל בְּדַבָּר אֶחָד מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים; וְ
 וְאִין צָרִיד לֹמַר – בְּדַבָּרֵי תוֹרָה; (ו) מִי שֶׁשָּׂא קִבְלָה עָלָיו אֶת-הַדִּין,
 מְנַדִּים אוֹתוֹ עַד שְׁיִתְּנוּ; (ז) מִי שֶׁיָּשַׁב בְּרִשְׁתּוֹ דְּבַר הַמְזִיק, כְּלוּן;
 קָבַל רַע, אוֹ סָסֵם לְרַעוּעֵי – מְנַדִּים אוֹתוֹ עַד שְׁיִסְרֵי הַיָּקוּ; (ח) הַמּוֹכֵר
 קִרְקַע שְׁלֵוֹ לְעוֹבְדֵי-כּוֹכָבִים מְנַדִּים אוֹתוֹ עַד שְׁיִקְבֹּל עָלָיו כָּל-אֲנָסֵי
 שְׂבִיא מִן-הָעוֹבְדֵי-כּוֹכָבִים יִשְׂרָאֵל חֶבְרוֹ, בְּעַל הַמְצָר; (ט) הַמְלַעֵד
 עַל-יִשְׂרָאֵל בְּעִרְכָּאוֹתֵי שֶׁל עוֹבְדֵי-כּוֹכָבִים וְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ בְּעִדּוֹתוֹ
 מִמּוֹן שֶׁשָּׂא כְּדִין יִשְׂרָאֵל – מְנַדִּים אוֹתוֹ עַד שְׁיִשְׁלֹם; (י) טִבַּח כֹּהֵן
 שֶׁאִינוּ מִפְּרִישׁ הַמִּתְּנֹת וְנִוְתָּנִין לְכֹהֵן אַחֵר – מְנַדִּים אוֹתוֹ עַד שְׁיִתְּנוּ;
 (יא) הַמְחַלֵּל יוֹם-טוֹב שְׁנֵי שְׁלֹשִׁיּוֹת, אֶף-עַל-פִּי שֶׁהוּא מְנַהֵג; (יב)
 הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּעֶרְבַּי הַפֶּסַח אַחֵר תְּצוֹת; (יג) הַמְזֻכֵּר שְׁמֵ-
 שְׂמִימִים בְּטִטְוָה, אוֹ לְשִׁבוּעָה בְּדַבָּרֵי הַבְּאִי; (יד) הַמְכִּיא אֶת-הַרְבִּים
 לְיָדֵי חִלּוּל-הַשֵּׁם; (טו) הַמְכִּיא אֶת-הַרְבִּים לְיָדֵי אֲכִילַת קִדְשִׁים
 בַּחוּץ; (טז) הַמְחַשֵּׁב שְׁנִים וְקוֹבֵעַ חֲדָשִׁים בְּחוּצָה-לְאָרְצוֹ;
 (יז) הַמְכַשֵּׁי אֶת-הָעוֹר; (יח) הַמְעַכֵּב הַרְבִּים מִלְּעֲשׂוֹת מִצְוָה; (יט)
 טִבַּח שֶׁיִּצְאָה טְרֵפָה מִתַּחַת יָדוֹ; (כ) טִבַּח שֶׁשָּׂא בְּדָק סְכִּינוֹ; (כא)
 לְפָנֵי חֵקֶם; (כב) הַמְקַשֶּׂה עֲצָמוֹ לְדַעַת; (כג) מִי שֶׁגָּרַשׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ
 וְעָשָׂה בֵּינוֹ וּבֵינָהוּ שְׁתַּפּוֹת, אוֹ מִשָּׂא וּמִתָּן הַמְכִּיאִין לָהֶם לְהוֹקֵק;
 זֶה לָּזֶה. כְּשִׁלְבוּאוֹ לְבֵית-דִּין, מְנַדִּים אוֹתָם; (כד) חֵקֶם שֶׁשָּׁמוּעָתוֹ
 רָעָה; (כה) הַמְנַדֵּה מִי שֶׁאִינוּ חִיב נְדוּיָא.

יא עָוֹן גָּדוֹל הוּא לְבוֹת אֶת-הַחֲכָמִים אוֹ לְשִׁנְאָתָם. לֹא חֲרָבָה
 יְרוּשָׁלַיִם עַד שְׁבוּזָה בָּהּ תִּלְמִידֵי-תַּכְמִּים, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיְהִי
 מִלְּעֲבִים בְּמִלְּאֲכֵי הָאֵלִים וּבִזְיוֹת דְּבָרֵי וּמִתַּעֲתָעִים בְּנִבְיָאָיו (דְּבָרֵי-
 הַיָּמִים-ב לו, טו), כְּלוּמַר: בּוֹזִים מְלַמְדֵי דְּבָרֵי. וְכֵן זֶה שֶׁאֲמָרָה
 תּוֹרָה: וְאִם-בְּחֻקֵּי תִמְאָסוּ (ויקרא כו, טו) – מְלַמְדֵי חֻקוֹתֵי
 תִמְאָסוּ. וְכַל-הַמְבֻזָּה אֶת-הַחֲכָמִים – אִין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא,
 וְהָרִי הוּא בְּכֻלָּהּ: כִּי דְבַר-יִי בְּזוּהָ (במדבר טו, לא).
 יב אֶף-עַל-פִּי שֶׁהַמְבֻזָּה אֶת-הַחֲכָמִים אִין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם-הַבָּא,
 אִם בָּאוּ עֲדָיִם שְׁבוּזָהוּ אֲפֵלוּ בְּדַבָּרִים – חִיב נְדוּיָא. וּמְנַדִּים
 אוֹתוֹ בֵּית-דִּין בְּרַבִּים, וְקוֹנְסִים אוֹתוֹ לְיִטְרָא וְהֵב בְּכַל-מְקוֹם
 וְנִוְתָּנִים אוֹתָהּ לְחֵקֶם. וְהַמְבֻזָּה אֶת-הַחֲכָמִים בְּדַבָּרִים אֲפֵלוּ לְאַחַר
 מִיתָהּ – מְנַדִּים אוֹתוֹ בֵּית-דִּין, וְהֵם מְתִירִים אוֹתוֹ כְּשִׁיחֹזֵר
 בְּתִשׁוּבָה. אֲבָל אִם הָיָה הַחֲכָמִים חֵי, אִין מְתִירִים אוֹתוֹ עַד שְׁיִרְצָה
 זֶה שְׁנֵדוּהוּ בְּשִׁבְלֵי. וְכֵן הַחֲכָמִים עֲצָמוֹ מְנַדֵּה לְכַבּוּדוֹ לְעַם-הָאָרֶץ
 שֶׁהִפְקִיר בּוֹ, וְאִין צָרִיד לֹא עֲדָיִם וְלֹא הַתְרָאָה. וְאִין מְתִירִים
 לוֹ עַד שְׁיִרְצָה אֶת-הַחֲכָמִים; וְאִם מֵת הַחֲכָמִים, בָּאִים שְׁלֵשָׁה וּמְתִירִים
 לוֹ, וְאִם רָצָה הַחֲכָמִים לְמַחֵל לוֹ וְלֹא נִדְהוּ – הָרִשׁוּת בְּיָדוֹ.
 יג הָרַב שְׁנַדְהָ לְכַבּוּדוֹ – כָּל-תִּלְמִידֵי חִיבִים לְנִהַג נְדוּיָא בְּמִנְהָגָה.
 אֲבָל תִּלְמִיד שְׁנַדְהָ לְכַבּוּד עֲצָמוֹ – אִין הָרַב חִיב לְנִהַג בּוֹ
 נְדוּיָא, אֲבָל כָּל-הָעָם חִיבִים לְנִהַג בּוֹ נְדוּיָא. וְכֵן מְנַדֵּה לְנִשְׂיָא –
 מְנַדֵּה לְכַל-יִשְׂרָאֵל; מְנַדֵּה לְכַל-יִשְׂרָאֵל – אִינוּ מְנַדֵּה לְנִשְׂיָא.
 מְנַדֵּה לְעִירוֹ – מְנַדֵּה לְעִיר אַחֲרָת; מְנַדֵּה לְעִיר אַחֲרָת – אִינוּ
 מְנַדֵּה לְעִירוֹ.

- 1 Destroyed
- 2 (its inhabitants)
- 3 Disgraced its
- 3 and they Would
- 4 Mock
- 5 Messengers of G-d
- 6 Despise/Scorn
- 7 and Scoff at
- 8 His Prophets
- 9 "In Other Words"
- 10 My Statutes
- 11 Portion/Share
- 12 Witnesses
- 13 Ostracism
- 14 He is Publicly Banned by the Court
- 15 He is Fined
- 16 It (Gold) is Given
- 17 Release/Absolve
- 18 (Still) Alive
- 19 He Appeases
- 20 that He was Banned for
- 21 for His own Honor
- 22 that Disparaged Him
- 23 Warning
- 24 Three May Come
- 25 w/Ostracised One

פָּרָק שְׁבִיעִי

א חֲכָם וְלֹא בִּקְרָהּ, וְכֵן נִשְׂאֵי, אוֹ אֲבֵי-בֵית-דִּין שְׁפָרְחֵי –
 אֵין מְנַדִּים אוֹתוֹ בַּפְּרָה־סִיָּה לְעוֹלָם, אֲלֵא אִם כֵּן עָשָׂה
 כִּירְבָעִים בֶּן-נָבֵט וְחֲבָרָיו. אֲבָל כְּשֶׁחֲטָא שְׂאָר חֲטָאוֹת, מִקְּיִן-אוֹתוֹ
 בְּצַנְעָה, שְׁנֵאמַר: וְכִשְׁלֵת הַיּוֹם וְכִשְׁלַג גַּם-נִבְיָא עִמָּה לְיָדָה (הוֹשַׁע
 ו, ה) – אֲף-עַל-פִּי שְׂכַשְׁרָה, כִּפְּהוּ בַּקְּלָה. וְאוֹמְרִים לוֹ: „הַכְּבֹד יִי
 וְשֵׁב בְּבֵיתְךָ.” וְכֵן כֹּל-תְּלִמֵד-חֲכָם שֶׁנִּתְחַיֵּב נְדוּי – אָסוּר לְבֵית-דִּין
 לְקַפֵּץ וְלִנְדוּתוֹ בְּמִהְרָה – אֲלֵא בּוֹרְחִים מְדַבֵּר זֶה וְנִשְׁמָטִים
 מִמֶּנּוּ. וְחֲטִיבֵי הַחֲכָמִים הֵיוּ מִשְׁתַּבְּחִים שֶׁלֹּא נִמְנָו מְעוֹרָם לְנִדּוּת
 תְּלִמֵד-חֲכָם, אֲף-עַל-פִּי שְׁנִמְנִין לְהִלְקוֹתוֹ אִם נִתְחַיֵּב מִקְּלוֹת,
 וְאִפְלוּ מִכַּת מִרְדּוֹת גִּמְגוּן עָלָיו לְהַכּוֹתוֹ.
 ב וְכִיצַד הוּא הַנְּדוּי? – אוֹמְרִים: פְּלוֹנִי יֵהָא בְּשִׁמְתָא וְאִם
 נְדוּהוּ בְּפָנָיו, אוֹמְרִים לוֹ: פְּלוֹנִי זֶה בְּשִׁמְתָא! וְהַחֲרָם? –
 אוֹמְרִים לוֹ: פְּלוֹנִי מְחָרָם! וְאָרוּר, בּוֹי – אֲלֵה, בּוֹ – שְׁבוּעָה,
 בּוֹ – נְדוּי.
 ג וְכִיצַד מִתִּירֵין הַנְּדוּי, אוֹ הַחֲרָם? – אוֹמְרִים לוֹ: שְׂרוּיָה לָךְ
 וּמְחוּלָה לָךְ! וְאִם הִתִּירוּהוּ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, אוֹמְרִים לוֹ: פְּלוֹנִי –
 שְׂרוּי לוֹ וּמְחוּל לוֹ!
 ד מֵהוּ הַמְּנִיָּה שִׁיָּהֵג הַמְּנִיָּה בְּעִצְמוֹ וְשִׁנּוּהֵגִים עִמּוֹ? – מְנִיָּה
 אָסוּר לְסַפְּרֵי וְלְכַסֵּס כְּאֲבָל כִּלְיָמֵי נְדוּיוֹ, וְאֵין מוֹמְנִים עָלָיו,
 וְלֹא כּוֹלְלִים אוֹתוֹ בַּעֲשָׂרָה לְכַל-דְּבָר שְׂצִירָה עֲשָׂרָה, וְלֹא יוֹשְׁבִים
 עִמּוֹ בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, אֲבָל שׁוֹנֵה יֵהוּא לְאַחֲרִים וְשׁוֹנֵים יֵהוּא,
 וְנִשְׁפָּרֵי וְשׁוֹכְרֵי. וְאִם מֵת בְּנְדוּיוֹ – בֵּית-דִּין שׁוֹקְחִים וּמְנִיחִים
 אֵבָן עַל-אַרוֹנּוֹ, כְּלוֹמַר: שֶׁהֵם רוֹגְמִים אוֹתוֹ, לְפִי שֶׁהוּא מְבָדֵל
 מִן-הַצְּבוּר, וְאֵין צִרִיךְ לוֹמַר – שְׂאֵין מְסַפִּידִים אוֹתוֹ וְאֵין מְלָוִים
 אֶת-מִטָּתוֹ.

- 1 "Extraordinary"
- 2 that Transgressed
- 3 in Public
- 4 his Colleagues
- 5 Lash Him
- 6 in Private
- 7 (if) you Stumble
- 8 during the Day
- 9 Cover/Conceal him
- 10 Keep your Honor
- 11 Sit/Remain
- 12 to Jump/"Rush"
- 13 (try to) Flee
- 14 (try to) Avoid it
- 15 Pious (among)
- 16 felt Fortunate
- 17 Participate(d)
- 18 (to give) Lashes
- 19 Rabbinical Lashes
- 20 (Court) Pronouncements
- 21 Ostacized/Banned
- 22 Excommunicated
- 23 Cursed
- 24 Implies (he is...)
- 25 You are Released
- 26 You are Forgiven
- 27 What are the
- 28 Practices/Customs
- 29 and by Those that Deal With Him
- 30 Have his Hair Cut
- 31 Wash his Clothes
- 32 Like a Mourner
- 33 All the Days (of)
- 34 Do a Zimun w/Him
- 35 Include Him
- 36 w/in 4 Cubits of Him
- 37 he may Teach other
- 38 they may Teach Hir
- 39 He may be Hired
- 40 He may Hire others
- 41 Sends (one) to Place
- 42 on His Coffin
- 43 they are Stoning Him
- 44 Because He (was)
- 45 Separated
- 46 From the Community
- 47 Eulogize Him
- 48 Escort/Accompany
- 49 His Coffin/Bier

ה יוֹתֵר עָלָיו הַמְּחָרָם: שְׂאֵינוּ שׁוֹנֵה לְאַחֲרִים וְאֵין שׁוֹנֵים לוֹ,
 אֲבָל שׁוֹנֵה הוּא לְעִצְמוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח תְּלִמּוּדוֹ, וְאֵינוּ נִשְׁפָּר
 וְאֵין גִּשְׁפָּרִים לוֹ, וְאֵין נוֹשְׂאִים וְנוֹתְנִים עִמּוֹ, וְאֵין מְתַעֲסָקִים עִמּוֹ
 אֲלֵא מְעַט עֵסֶק כְּדֵי פְּרִנְסָתוֹ.
 ו מִי שִׁיָּשֵׁב בְּנְדוּי שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא בִקֵּשׁ לְהִתִּירוֹ – מְנַדִּים
 אוֹתוֹ שְׁנֵיָה. יִשֵּׁב שְׁלֹשִׁים יוֹם אַחֲרִים וְלֹא בִקֵּשׁ לְהִתִּירוֹ –
 מְחָרִימֵין אוֹתוֹ.
 ז בְּכַמָּה מִתִּירִים הַנְּדוּי אוֹ הַחֲרָם? – בְּשִׁלְשָׁה אִפְלוּ הַדְּיוֹטוֹת,
 וְיָחִיד מְמַחָה מִתִּיר הַנְּדוּי אוֹ הַחֲרָם לְבַדּוֹ. וְיֵשׁ לְתִלְמֵיד
 לְהִתִּיר הַנְּדוּי אוֹ הַחֲרָם – וְאִפְלוּ בְּמָקוֹם הַרְּבִי.
 ח שְׁלֹשָׁה שְׁנָדוּ וְהִלְכּוּ לָהֶם, וְחֹזֵר זֶה מְדַבֵּר שְׁנִדּוּהוּ בְּגִלְדּוֹ –
 בָּאִים שְׁלֹשָׁה אַחֲרָים וּמִתִּירִים לוֹ.
 ט מִי שֶׁלֹּא יָדַע מִי נְדָהוּ – יִדְּדֵהוּ לוֹ אֲצֵל הַנְּשִׂאָא וְיִתִּיר
 לוֹ נְדוּיוֹ.
 יא נְדוּי עַל-תְּנַאֲיָי, אִפְלוּ עַל-פִּי עִצְמוֹ – צִרִיךְ הַפָּרָה. תְּלִמֵד –
 חֲכָם שֶׁנְּדָה עִצְמוֹ, וְאִפְלוּ נְדָה עִצְמוֹ עַל-דַּעַת פְּלוֹנִי, וְאִפְלוּ
 עַל-דְּבָר שְׁחִיבֵי עָלָיו נְדוּי – הָרִי זֶה מִפְּרָה לְעִצְמוֹ.
 יב מִי שֶׁנְּדוּהוּ בְּחֵלוֹם, אִפְלוּ יָדַע מִי נְדָהוּ – צִרִיךְ עֲשָׂרָה בְּנֵי-
 אָדָם שֶׁשׁוֹנֵים הַלְּכוֹת לְהִתִּירוֹ מְנַדִּיו, וְאִם לֹא מְצָא – טוֹרַח
 אַחֲרֵיהֶם עַד פְּרָסָה, לֹא מְצָא – מִתִּירִים לוֹ אִפְלוּ עֲשָׂרָה שְׁשׁוֹנֵים
 מִשְׁנָה, לֹא מְצָא – מִתִּירֵין לוֹ עֲשָׂרָה שְׁיֹדְעִים לְקָרוֹת בְּתוֹרָה, לֹא
 מְצָא – מִתִּירֵין לוֹ אִפְלוּ עֲשָׂרָה שְׂאִינָם יוֹדְעִים לְקָרוֹת, לֹא מְצָא
 בְּמָקוֹמוֹ עֲשָׂרָה – מִתִּירֵין לוֹ אִפְלוּ שְׁלֹשָׁה.

- 1 More Severe (Rules)
- 2 He may Teach
- 3 do Business w/Him
- 4 Minimum Business
- 5 his Financial Support
- 6 Request/Seek
- 7 for a 2nd Time
- 8 How Many (Required)
- 9 Regular/Non-Experts
- 10 and a Single Expert
- 11 by Himself
- 12 Student is Permitted
- 13 and then Left
- 14 if this (banned one) Returns/Does Teshuva
- 15 From the Matter that he was Banned for
- 16 3 Others can Come
- 17 Who Banned Him
- 18 He (can) Go to
- 19 a Conditional Ban
- 20 (placed) On Oneself
- 21 Needs Nullification
- 22 (Cond.) w/Consent of
- 23 in a Dream
- 24 Knowledgeable w/
- 25 Find (such people)
- 26 Trouble Himself (to Search) After them

יג מי שגדוהו בִּפְנֵי-^{5C2} אין מתירין לו אָלָא בִּפְנֵי-; גְּדוּהוּ שְׂלֵא
 בִּפְנֵי- מתירין לו בִּפְנֵי וְשְׂלֵא בִּפְנֵי-³. ואין בין גְּדוּי לְהַפְרָה
 כְּלוּם, אָלָא מְנַדִּין ומתירין בְּרַגַע^{4A20} אֶחָדִי כְּשִׁיחֹזר הַמְּנַדָּה לְמוּטָב.
 וְאִם רָאוּ בֵּית-דִּין לְהַנִּים⁵ זֶה בְּגִדוּי כְּמֵה⁶ שְׁנַיִם - מְנִיחִים י כְּפִי¹⁸³³
 רְשָׁעוֹ. וְכֵן אִם רָאוּ בֵּית-דִּין לְהַחְרִים לְזֶה לְכַתְחֻלָּה¹⁰¹⁵, וְלְהַחְרִים
 מִי שְׂיֵאכֶל עִמּוֹ וְשׁוֹתֵהּ עִמּוֹ, אוּ מִי שְׂיַעֲמַד עִמּוֹ בְּאַרְבַּע^{7A36} אַמּוֹת -
 מַחְרִימִין, כְּדִי לְסַרּוֹ וְכִדִּי לַעֲשׂוֹת⁹ סִיג לְתוֹרָה עַד שְׂשֵׁא¹⁰ יִפְרָצוּ
 הַחוּטָאִים. אַף-עַל-פִּי שֵׁישׁ רְשׁוֹת לְחֻקֵּם לְגִדּוּת לְכְבוֹדוֹ, אִיגוּ שְׁבַח
 לְתַלְמִיד-חֻקֵּם לְהַנְהִיג עִצְמוֹ בְּדָבָר זֶה - אָלָא מְעַלִּים¹¹ אֲזַנְיוֹ מִדְּבָרֵי
 עִם-הָאָרֶץ וְלֹא יִשִׁית¹² לְבוֹ לָהֶם, כְּעִנְיָן שְׂאָמַר שְׂלֵמָה בְּחֻקְמָתוֹ: גִּם
 לְכַל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר¹⁴ יִדְּבָרוּ אֶל-תַּתְּן¹³ לָבָה (קַהֲלַת ז, כֵּא). וְכֵן הִיָּה
 דְּרָךְ חֲסִידִים הָרְאוּשׁוּנִים: שׁוֹמְעִים¹⁵ חֲרַפְתָּם וְאִינָם¹⁶ מְשִׁיבִים; וְלֹא
 עוֹד¹⁷ אָלָא שְׂמוּחֵלִים לְמַחְרָף וְסוֹלְחִים¹⁹ לוֹ. וְחֻקְמִים גְּדוּלִים י הִיוּ^{7A16}
 מְשַׁתְּבָּחִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַנְּאִים וְאוֹמְרִים, שְׂמַעוּלָם לֹא נָדוּ אָדָם וְלֹא
 הִחְרִימוּהוּ לְכְבוֹדָם - וְזוֹ הִיא דְּרָכָם שֶׁל תַּלְמִידֵי-חֻקְמִים שְׂרָאוּי
 יִיָּלֵךְ בָּהֶם. בְּמֵה דְּבָרִים אַמּוּרִים? - כְּשִׁבְזָהּ אוּ חֲרַפָּהּ בְּסַחֲרָה,
 אֲבָל תַּלְמִיד-חֻקֵּם שְׁבָזָהּ אוּ חֲרַפּוּ אָדָם בְּפִרְהֻסְיָהּ^{7A3} - אָסוּר לוֹ
 לְמַחֹל עַל-כְּבוֹדוֹ, וְאִם מְחַל - נְעַנְשׁ²⁷ שְׁנֵה בְּזִיוֹן תּוֹרָה; אָלָא נוֹקֵם²⁹
 וְנוֹטָר הַדְּבָר כְּנִחְשִׁי, עַד שְׂיִבְקֵשׁ מִמֶּנּוּ מַחֲלָה וְיִסְלַח לוֹ.

- 1 No Minimum Time Period Between
- 2 and its Nullification
- 3 At All
- 4 "Immediately"
- 5 Let Him Remain
- 6 Many Years
- 7 Court Sees Fit
- 8 to Chastise Him
- 9 to Make a Fence
- 10 So that it Not be Violated/Breached by
- 11 His Ears Ignore
- 12 Pay no Attention
- 13 as Was Said by
- 14 That are Spoken
- 15 they Heard Insults
- 16 Wouldn't Respond
- 17 Not Only This But
- 18 to the Insulter
- 19 Pardon/Forgive
- 20 their Pleasant/ Refined Actions
- 21 they Proclaimed
- 22 I Never Banned
- 23 for their own Honor
- 24 Path
- 25 Embarrassed Him
- 26 in Private/Hidden
- 27 he is Punished
- 28 Seek Vengeance
- 29 Maintain Outrage over the Matter
- 30 Like a Snake